

Riku Määttä

OHJEIDEN OTOKSET

Yhteneväisyyksiä ja erikoispiirteitä ohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa

OHJEIDEN OTOKSET

Yhteneväisyyksiä ja erikoispiirteitä ohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa

Riku Määttä
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Riku Määttä

Opinnäytetyön nimi: Ohjeiden otokset – Yhteneväisyyksiä ja erikoispiirteitä ohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa

Työn ohjaaja: Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 43

Nykyään kaikkeen löytyy vastaus internetistä. Internetistä voi löytää myös apua ja ohjeistusta lähes mihin tahansa, ja yhä enenevässä määrin videomuodossa. Ohjeistusvideot tarjoavat ihmisille mahdollisuuden saada ohjeistusta yhtä aikaa tekstin, äänen ja liikkuvan kuvan muodossa.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella ohjeistusvideoiden kuvallista kerrontaa ja etsiä ominaispiirteitä ja yhtäläisyyksiä eri aihepiirien ohjeistusvideoista. Tutkimusta varten on koottu videoita viidestä eri aihepiiristä: ohjelmistot, ruoka, pyörän renkaan vaihtaminen, äänestäminen ja vaalit sekä säästäminen. Videoita kerättiin taustoiltaan erilaisilta toimijoilta, jotta tuloksiin saataisiin hajontaa. Videot on purettu tutkielmassa auki ja niitä on analysoitu audiovisuaalisen alan termistöä käyttäen. Lopuksi analyysin tulokset on koottu yhteen aihepiireittäin ja etsitty yhteneväisyyksiä tai erikoispiirteitä videoiden kuvallisesta kerronnasta.

Tutkimuksen perusteella jokaisen aihepiirin videoista pystyttiin nostamaan esiin muutamia erikoispiirteitä ja yhteneväisyyksiä. Tuloksien perusteella voidaan myös olettaa, että saman aihepiirin ohjeistusvideoista löytyy samankaltaisuuksia kuvallisessa kerronnassa, myös aihepiireissä, joita ei tässä tutkielmassa käsitelty.

Asiasanat: ohjeet, tekninen viestintä, video, kuvallinen ilmaisu, kuvakerronta

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme of communication, option of journalism

Author: Riku Määttä

Title of thesis: Frame-it-yourself – Mapping the visual elements and imagery used in tutorial videos

Supervisor: Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018 Number of pages: 43

In today's world the answer to any question can be found on the internet. Also to be found on the internet are tutorials on any almost any subject imaginable. More and more frequently these tutorials are in video form. Tutorial videos can deliver instructions in text, sound and picture form all at the same time.

The goal of this thesis is to research the imagery and visual elements used in tutorial videos and to find out if videos on the same topic share common imagery. Videos from five different topics have been gathered for this thesis, with the topics being: software, food, changing the tire of a bicycle, voting & elections and saving money. While gathering the video material, extra attention was paid to the backgrounds of the video creators. To get a broad scale on the research results, videos from video creators with differing backgrounds were needed. The videos chosen for the research have been deconstructed into smaller pieces and analyzed using terminology of the audiovisual field of work. Finally, the results have been gathered up and then analyzed again to find any common traits in the imagery of the videos within a certain topic.

In the end, some common traits in the imagery of every researched topic could be found. It is fair to conclude that topics not studied in this thesis would yield similar results, thus proving the similarities in the imagery to be a universal phenomenon in the field of tutorial videos.

Keywords: video, manuals, technical communication

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OHJEISTUSVIDEO – MISTÄ ON KYSE?.....	8
3	KUVALLISEN KERRONNAN TERMISTÖÄ.....	9
3.1	Termistö	9
4	AINEISTO JA MENETELMÄT	11
4.1	Ohjelmisto	12
4.1.1	Malliesimerkki staattisuudesta	12
4.1.2	Hiiren kursori karttakeppinä	13
4.1.3	Tekijän kasvot elävöittävät videota	14
4.2	Ruoka.....	15
4.2.1	Ruokaohje pikakelauksella.....	16
4.2.2	Reseptin kerronnallisuus – tarina suklaakakusta	17
4.2.3	Kotikutoinen ruokastudio.....	18
4.3	Pyörän renkaan vaihto	19
4.3.1	Turhat pois – pääosassa ohje	20
4.3.2	Ohjeet kaikkeen – ja vähän ekstraakin.....	21
4.3.3	Suoraan asiaan.....	22
4.4	Vaalit ja niissä äänestämisen	23
4.4.1	Ammattimaisesti lavastettu demonstraatio.....	23
4.4.2	Äänestystietoutta emoji avulla.....	24
4.4.3	Ei niin ammattimaisesti lavastettu demonstraatio	25
4.5	Säästäminen	26
4.5.1	Pelkistetty informaatiopaketti	26
4.5.2	Montako tuhatta dollaria voit säästää vuodessa?	27
4.5.3	Henkilökohtainen kertomus säästämisestä	28
5	TULOKSET.....	30
5.1	Ohjelmistovideot ovat staattisia syntyessään	30
5.2	Ruokavideoiden kahdet kasvot – lifestyle-ohjelmaa vai reseptin kuvitusta?.....	32
5.3	Tekniset toimenpiteet vaativat yksityiskohtaista ohjeistusta	34
5.4	Äänestämisen ohjeet määräytyvät kohderyhmänsä mukaan	35
5.5	Säästäminen abstraktius mahdollistaa useita erilaisia kuvitustapoja	36

6	JOHTOPÄÄTÖKSET	38
7	POHDINTA.....	40
	LÄHTEET.....	41
	AINEISTO.....	42

1 JOHDANTO

Nykyään jokaisella ihmisellä on internetin myötä lähes loputon määrä tietoa saatavilla. Monella tapaa internet on korvannut toisen ihmisen tahona, jolta voi kysyä kysymyksiä tai pyytää apua. Siinä missä ennen olisi puhjenneen pyöränrenkaan vaihtamiseen kysytty apua naapurista, voi saman kyselyn tehdä nyt internetissä – ja löytää varmasti toimivimmat ohjeet.

Ohjeita löytää varmasti teksti- ja kuvamuodossa, mutta nykyään myös videona. Videomuotoisen ohjeistuksen etuna on useamman eri ohjeistamiskeinon yhdistäminen: ohjeita voidaan antaa yhtä aikaa sekä äänen, tekstin että kuvan välityksellä.

Päädyin tutkimaan tätä aihetta sen jälkeen, kun tein ohjeistusvideoita eräälle yritykselle. Videoita tehdessäni huomasin joutuvani pohtimaan käyttämiäni kuvallisen kerronnan keinoja kauan. Ohjeistusvideoiden genre ei audiovisuaalisen materiaalin historiaan verrattuna ole ollut olemassa kauaa, joten minulle ei ollut koskaan muodostunut minkäänlaista sisäistä ohjekirjaa ohjeistusvideoissa käytettävistä kuvakerronnallisista keinoista. Jos olisin ollut tekemässä vaikkapa lyhytelokuvaa, olisin osannut hakeutua genren kuvakerronnan normien äärelle.

Tutkielmassani haluankin tutustua tarkemmin ohjeistusvideoiden kuvalliseen kerrontaan. Minkälaisia kuvallisen kerronnan keinoja videoissa käytetään? Löytyykö saman aihepiirin videoista yhteneväisyyksiä kuvallisesta kerronnasta?

Olen valikoinut tutkittavakseni ohjeistusvideoita viidestä eri aiheesta. Olen purkanut videot osiin ja analysoinut niiden kuvallisen kerronnan sisältöjä audiovisuaalisen alan määritelmiä hyväkseni käyttäen. Lopuksi kokoan löytämiäni tuloksia ja analysoin videoita aihepiiriensä sisällä, yrittäen löytää mahdollisia samankaltaisuuksia tai usein toistuvia kuvallisen kerronnan keinoja.

2 OHJEISTUSVIDEO – MISTÄ ON KYSE?

Ohjeistusvideolla tarkoitetaan videomuodossa esitettävää ohjeistusta jostakin aiheesta tai toimenpiteestä, jonka suorittamiseen tarvitaan ohjeita. Monella tapaa kyseessä on siis ohjekirja, mutta videomuodossa. Ohjeistusvideolle on olemassa useita vaihtoehtoisia nimiä, esimerkiksi: tutoriaalivideo, video-ohje, do-it-yourself-video, how-to-video.

Ohjeistusvideoiden avulla katsoja pyrkii oppimaan jonkin uuden asian tai toimenpiteen. Reijo A. Kauppila määrittelee kognitiivis-konstruktivisen oppimisen ”prosessiksi, jossa ihminen valikoi, tulkitsee ja työstää informaatiota, jota hän ottaa vastaan aistiensa avulla, omien odotustensa, aikaisempien tietojensa ja omien tavoitteidensa pohjalta. Oppiminen on tiedon prosessointia, tiedon strategista jäsentämistä ja tietorakenteiden muokkaamista sekä muistiedustuksen luomista ongelmien ratkaisemista varten”. (Kauppila 2003, 20.)

Kun ohjeistus tapahtuu videomuodossa, se mahdollistaa usean aistin aktivoimisen. Ilpo Vuorisen mukaan pääosa oppimisesta tapahtuu näköaistin avulla, minkä jälkeen tärkeysjärjestyksessä seuraavat aistit ovat kuuloaisti ja tuntoaisti. Mitä useampi aisti on käytössä, sitä konkreettisempaa opetus on. Video-ohjeistus mahdollistaa sekä kuulo- että näköaistin aktivoimisen opetuksen tueksi, mikä lisää opetuksen tehokkuutta. (Vuorinen 1993, 47.)

Ohjeistusvideoiden aiheena ovat useimmiten konkreettiset toimenpiteet, kuten esimerkiksi pyörän renkaan vaihtaminen. Renkaanvaihdon ohjeet voitaisiin esittää tekstimuodossa ohjekirjasessa, mutta ohjeistusvideo mahdollistaa ohjeistamisen lisäksi toimenpiteen demonstroimisen. Renkaanvaihdon tapauksessa videolla voidaan näyttää kohta kohdalta, kuinka rengas vaihdetaan. Ilpo Vuorisen mukaan demonstraation avulla voidaan opetusta tuoda abstraktilta tasolta konkreettisemmalle. Demonstraatiolla on Vuorisen mukaan mahdollista vaikuttaa vahvasti ihmisten asenteisiin jotakin toimenpidettä kohtaan. Hyvä demonstraatio osoittaa katsojalle, että toimenpide on mahdollista toteuttaa, ja että katsoja pystyy siihen itsekin. (Vuorinen 1993, 89 - 90.)

Ohjeistusvideo on siis omatoimisen oppimisen työväline, jonka vahvuuksiin kuuluu mahdollisuus opettavan asian demonstroimiseen. Ohjeistusvideon vahvuus on lisäksi siinä, että se on käytettävissä milloin ja missä tahansa, mikä mahdollistaa ohjeistuksen tapahtumisen juuri silloin kun katsoja sitä tarvitsee.

3 KUVALLISEN KERRONNAN TERMISTÖÄ

Voidakseni analysoida valitsemieni videoiden sisältöjä kuvallisen kerronnan näkökulmasta, on aiheellista määrittää mitä elementtejä videoiden sisältä voi löytää, ja miten ne määritellään. Seuraavaksi listaan näitä elementtejä, samalla avaten niihin liittyvää termistöä.

3.1 Termistö

Kari Pirilä ja Erkki Kivi (2005, 57) määrittelevät otoksen olevan yhtäjaksoinen tallennus, eli käytännössä kaikki siitä hetkestä, kun kamera alkaa tallentaa, siihen hetkeen asti, kun tallennus lopetetaan. Sama määritys koskee myös äänitiedostoja. Tällöin puhutaan ääniotoksista.

Visuaalisesta otoksesta puhuttaessa sen perusyksikkö on kuva, jonka määreenä on yhtenäisenä pysyvä kuvakoko, tilan rajausta ja staattisuus. Jos nämä piirteet muuttuvat esimerkiksi kameran liikkeen myötä, puhutaan pienestä siirtymästä. Yhden otoksen sisällä voi siis olla useampi kuin yksi kuva, jos siirtymä kuvien välillä on jokin muu kuin leikkaus. (Kivi & Pirilä 2005, 70 - 71.)

Puhuttaessa laajemmista kokonaisuuksista, otoksesta seuraava ylöspäin on kohtaus. Jarmo Valkola (1999, 202) määrittelee kohtauksella tarkoitettavan yhtä tai useampaa otosta, jotka kuuluvat samaan tapahtumapaikkaan ja -aikaan ja jotka kuvaavat keskeytymätöntä tai vain hetkeksi keskeytyvää tilannetta. Kohtaukseen rinnastettavissa oleva määre on sekvenssi eli jakso. Sekvenssi on sarja otoksia, johon liittyy useita eri tapahtumapaikkoja sekä muutoksia ajassa.

Leikkauksella tarkoitetaan videon ja elokuvan maailmassa otosten laittamista peräkkäin sellaisessa järjestyksessä, että ne kertovat halutun tarinan (Kivi & Pirilä 2008, 7, 11 - 13). Leikkaustyöllä vaikutetaan myös videon rytmiin. Rytmityöntä syntyy ajan, liikkeen ja toiminnan jaksoittaisuudesta, esimerkiksi vuorottelemalla staattisen ja dynaamisen materiaalin välillä (Kivi & Pirilä 2008, 73). Rytmityöntä vaikuttaa esimerkiksi otosten kesto: yksinkertaisimmillaan leikkaaja voi vaikuttaa rytmiin määrittelemällä otoksen aloitus- ja lopetuskohdan, eli otoksen keston. Otosten ja kohtausten kesto vaikuttaa siihen, miten informaatio katsojalle välittyy: Jos sama sisältö on ruudulla pitkään, katsojalle jää aikaa havainnoida yksityiskohtia. Vastaavasti nopeampainen leikkaaminen kuvasta toiseen kuljettaa tarinaa enemmän videon tekijän, kuin katsojan ehdolla. (Kivi & Pirilä 2008, 76.)

Ohjeistusvideot, siinä missä elokuvatkin, tahtovat välittää jonkin tarinan tai viestin; näin ollen ne voidaan laskea kerronnallisiksi teoksiksi. Henry Bacon määrittelee kerronnan kahden tai useamman peräkkäisen tapahtuman esittämiseksi kausaalisesti toisiinsa liittyvinä ja jostakin tietystä näkökulmasta käsin (Bacon 2004, 18). Kerrontaa audiovisuaalisessa materiaalissa voidaan määrittää tarkentavasti: Elokuva ja videota voidaan leikata joko kohtaus- tai fragmenttikerrontaan tukeutuen. Kohtauskerronnassa on tarkat rajat ajan ja paikan säilyvyyden kannalta. Kerronta tapahtuu kohtaus kerrallaan, ja kohtauksen päätyttyä siirrytään seuraavaan kohtaukseen, eri ajassa ja paikassa. Fragmenttikerronnassa ajan ja paikan jatkuvuutta halutaan rikkoa tietoisesti. Tällöin otosten väliseksi yhdistäväksi teemaksi nousee ajatus, asia tai ilmiö. Fragmenttikerrontaa olisi esimerkiksi näyttää peräkkäin kuvia kaksipyöräisten ajoneuvojen kehitysasteista vuosien varrelta. (Kivi & Pirilä 2008, 44 - 46.)

Katsoja hakee vaistomaisesti katsomastaan materiaalista merkitykseltään tärkeintä kohtaa. Tätä kohtaa kutsutaan huomiopisteeksi. Videon tekijä voi kuvateknillisillä ratkaisuilla määrittää huomiopisteen ja johdattaa katsojan löytämään sen. Tällaiseen johdatteluun on olemassa erilaisia keinoja. Liikkeen avulla voi kiinnittää katsojan huomion, sillä etenkin muuten staattisella alustalla olevaan liikkuvaan objektiin kiinnittää vaistomaisesti katseensa. Huomiota voi johdattaa myös ihmiskasvojen avulla: katsoja seuraa yleensä luontaisesti videolla näkyvän henkilön katseen suuntaa. Lisäksi huomiota voi johdattaa kuvattavan tilan sommittelulla, tai esimerkiksi viivoilla. (Kivi & Pirilä 2005, 125 - 127.)

Kuvatun materiaalin kerronnalliseen onnistuneisuuteen vaikuttaa kuvaustilanteessa valitut kuvakulmat. Kuvakulmat määrittyvät pitkälti kuvattavan kohteen perusteella: Mikä kuvakulma välittää halutun informaation katsojalle parhaiten? Vaihtelevat kuvakulmat tekevät videosta mielenkiintoisemman, mutta kuvakulmien valinnan tulee aina olla perusteltua. Jos kuvakulmia lähdetään vaihtelevaan mielivaltaisesti, muuttuu kuvattu materiaali sekavaksi ja katsojalle saattaa tulla vaikeuksia hahmottaa tilaa, missä kuva tapahtuu. (Kivi & Pirilä 2005, 116 - 117.)

4 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimukseni aineistoksi olen kerännyt ohjeistusvideoita eri aihepiirien parista. Aihepiirit ovat ohjelmisto (tässä tutkielmassa Photoshop), ruoka (reseptit ja valmistus), pyörän renkaan vaihto, äänestäminen/vaalit sekä säästäminen. Kahta lukuun ottamatta kaikki videot ovat YouTube-palvelusta. Jokaisesta aihepiiristä valitsin analysoitavaksi kolme videota. Yritin etsiä videoita toimijoilta, jotka eroavat toisistaan sekä statuksensa (yritykset, yksityishenkilöt) että katselumääriensä osalta. Valitsemalla videoita laajalla skaalalla, usealta taustaltaan eriävältä taholta, voin toivon mukaan nähdä, onko saman aihepiirin ohjeistusvideoilla yhteneväisyyksiä kuvallisen kerronnan osalta, riippumatta videon tehneestä tahosta.

Tässä osiossa käyn aineistoni läpi aihepiiri ja video kerrallaan. Puran videot palasiin käyttämällä Kuvallisen kerronnan termistöä -osiossa määrittämiäni termejä.

- Tutkin videoiden otoksia: niiden kestoja, kuvien lukumäärää ja mahdollisia kuvien välisiä siirtymiä. Etsin videoista mahdollisia kohtauksia: määrittelen, missä kohtaa siirrytään kohtauksesta toiseen.
- Tutkin otosten ja kohtausten välisiä leikkauksia: sitä minkä tyyppisiä leikkaukset ovat, ja että onko leikkauksilla harkittu merkitys.
- Tutkin videoiden rytmitystä: kuinka pitkiä otokset ja kuvat ovat, sekä kuinka nopeasti siirrytään otoksesta toiseen.
- Tutkin huomiopisteiden rakentamista videoissa: miten huomiopisteitä muodostetaan, ja ovatko ratkaisut harkittuja.
- Tutkin käytettyjä kuvakulmia: mistä suunnasta ja missä koossa toimintaa kuvataan, ja ovatko ratkaisut perusteltuja.
- Tutkin videoiden liikettä: onko videolla jatkuvasti liikkuvia elementtejä, vai onko videon kuva staattista.
- Tutkin videoiden miljöötä ja lavastusta: mitä videoiden taustalla näkyy, ja vaikuttaako se videon katsottavuuteen.
- Tutkin mahdollisesti käytettyä grafiikkaa, animaatiota ja tekstiä: missä paikoissa näitä elementtejä käytetään, ja minkä vuoksi niitä käytetään.
- Tutkin käytettyjä ääniraitoja: mitä ääniraitoja videolla esiintyy.

4.1 Ohjelmisto

Erilaisia ohjelmistoja on olemassa lukematon määrä, joten päätin rajata valintani yhteen tunnetuimmista: Photoshopiin. Pelkästään Photoshop-rajauksenkin alta löytyy kuitenkin järjestyttävä määrä videoita, joten rajasin vielä hakuani koskemaan pelkästään Photoshopin layer-toimintoa. Rajauksella pyrin löytämään sisällöltään mahdollisimman samaa asiaa käsitteleviä videoita. Näin ollen videot ovat paremmin verrannollisia keskenään kuvallisen kerrontansa osalta.

4.1.1 Malliesimerkki staattisuudesta

Ensimmäinen video on osa Photoshop-ohjelmiston valmistajan, Adoben, omaa ohjeaineistoa. Adoben verkkosivuilta löytyy Photoshopiin liittyen ohjeistusta laajasti, jaettuna osa-alueisiin. Valitsemani layer-toiminnon (samoin kuin muidenkin aihepiirien) ohjeet on jaettu useampaan videoon, tässä tapauksessa viiteen. Kaikki videot on kuitenkin toteutettu samalla tavoin, joten käsittelem niistä vain ensimmäistä nimeltä ”Understand layers”. (Adobe 2017, Photoshop layers basics, viitattu 13.4.2018.)

Video on toteutettu kokonaisuudessaan screencast-menetelmällä. Videolla on nähtävissä ohjeistusvideon tekijän Photoshop-näkymä kokonaisuudessaan. Voice over -ääni kertoo, mitä ruudulla tapahtuu sekä opastaa eri työkalujen käytössä. Videolla ei ole muita ääniä kuin voice over -ääniraita. Videon pituus on 4 minuuttia ja 45 sekuntia.

Näkymä pysyy samana koko videon ajan, vaikka ruudulla näkyvät kuvat toki muuttuvat sitä mukaa kun kertoja muokkaa niitä. Ainoa liikkuva objekti muuten staattisessa videossa on kertojan hiiren kursori, joka liikkuu tehdessään kertojan selittämiä operaatioita ja välillä osoittaa tiettyjä nappeja. Kursorin lisäksi muita huomiopisteitä rakentavia elementtejä ei ole, eikä kursoriakaan ole tehty yhtään näkyvämmäksi esimerkiksi grafiikan tai efektien avulla. Mitään muutakaan grafiikkaa ei videolla ole. Videon staattisuudesta huolimatta se koostuu useammasta kuin yhdestä otoksesta. Leikkaukset ovat suorina ja lähes huomaamattomia, eikä niillä ole muuta merkitystä kuin yhdistää osissa nauhoitettu videomateriaali tai peittää virheelliset liikkeet. Videon voi karkeasti jakaa kahteen kohtaukseen: pääpuoliseen ohjelmiston toimintojen esittelyyn ja esimerkitapaukseen. Videon rytmi on hidas, vaikka voice over -ääniraidan rytmi onkin nopea. Otokset ovat pitkiä, ja moneen kertaan kaikki toiminta pysähtyy paikoilleen samalla kun kertoja selittää jotakin asiaa.

Kaikki videolla näkyvät tapahtumat ovat alisteisia kertojan äänelle. Videon voice over -ääniraita kuulostaa olevan jälkeensä äänitetty, mistä syntyy vaikutelma, ettei kertoja välttämättä tee videolla näkyviä toimintoja itse samalla kun selittää niistä.

4.1.2 Hiiren kursori karttakeppinä

Toinen valitsemani video on Post Processing Mastery -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä "Photoshop Tutorial: Layers & Masks For Beginners". Kanavan takana on pieni yritys, joka myy omilla nettisivuillaan laajempia opetuskokonaisuuksia kuvankäsittelyyn liittyen. YouTube-kanava itsessään ei ole kovin suosittu (vain noin 22 000 tilaajaa), mutta valitsemani videota on katsottu yli miljoona kertaa. YouTube-kanavalta löytyy noin kolmekymmentä muutakin saman aihepiiriin videota. (YouTube 2013, Photoshop Tutorial: Layers & Masks For Beginners, viitattu 13.4.2018.) Video on toteutettu kokonaisuudessaan screencast-menetelmällä. Videolla on nähtävissä tekijän Photoshop-näkymä kokonaisuudessaan. Voice over -ääni kertoo mitä ruudulla tapahtuu, opastaa työkalujen käytössä sekä antaa vinkkejä. Videolla ei ole muita ääniä kuin voice over -ääniraita. Videon pituus on 19 minuuttia ja 2 sekuntia.

Näkymä pysyy samana koko videon ajan. Ruudulla näkyvä kuva muuttuu sitä mukaa, kun kertoja käsittelee sitä. Ainoa liikkuva objekti muuten staattisella videolla on kertojan hiiren kursori, joka tekee kertojan selittämiä operaatioita. Kursorin lisäksi videolla ei ole muita huomiopisteitä rakentavia elementtejä, joskin kertoja käyttää kursoria välillä "karttakeppinä" tyyliä, heilutellen sitä tiettyjen elementtien alla tai ympärillä. Kursoria ei ole yritetty tehdä yhtään näkyvämmäksi esimerkiksi grafiikan tai efektien avulla. Videolla ei ole mitään muutakaan grafiikkaa. Staattisuudestaan huolimatta video koostuu useammasta kuin yhdestä otoksesta. Leikkaukset ovat suorita ja huomaamattomia, eikä niillä ole muuta merkitystä kuin yhdistää osissa nauhoitettu videomateriaali tai peittää virheelliset liikkeet. Videota on hankala jakaa kohtauksiin, sillä vaikka kertoja käy ohjelmiston eri ominaisuuksia läpi systemaattisesti, missään vaiheessa ei tapahdu mitään suurta jakoa: Esimerkiksi että kertoja antaisi ensin selityksen operaatiosta, ja sitten lähtisi toteuttamaan toimintoa tai ohjaisi katsojaa toteuttamaan toimintoa. Sen sijaan kertoja toteuttaa toimintoja hiljakseen sitä mukaa kun niistä kertookin. Videon rytmi on hyvin hidas, kuva on todella staattista ja kertojan hidas puherytmi vielä voimistaa hitauden efektiä. Videon tapahtumat ovat alisteisia kertojan äänelle, mutta on varsin selvää, että voice over -ääniraita on nauhoitettu samalla kun kertoja tekee toimintoja ohjelmistossa (toinen tapa olisi äänen jälkiäänitys). Tästä syystä videon

liikkeet, vaikkakin vähäisiä, tukevat voice over -ääniraitaa, mikä antaa vaikutelman siitä, että kertoja todellakin tekee operaatioita itse ja opettaa katsojaa samalla.

4.1.3 Tekijän kasvot elävöittävät videota

Kolmas valitsemani video on Photos In Color -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä "Photoshop Tutorial – Photoshop Layers and Layer Masks for beginners". YouTube-kanavan takana on yhden miehen yritys, joka nettisivuillaan jakaa ilmaisia kuvankäsittely- ja valokuvaustutoriaaleja ja lisäksi myy Photoshop-kurssia. YouTube-kanava on varsin suosittu (noin 223 000 tilaajaa), mutta analysoimaani videota on katsottu vain noin 80 000 kertaa. YouTube-kanavalta löytyy melkein kaksi sataa muutakin saman aihepiirin videota. (YouTube 2016, Photoshop Tutorial – Photoshop Layers and Layer masks for beginners, viitattu 13.4.2018.)

Video yhdistää screencast-menetelmällä kuvattua videota sekä videokameralla kuvattua materiaalia. Video alkaa näkymällä, jossa mies istuu työpöydän ääressä. Pöydällä on Mac-tietokone, piirtopöytä sekä erinäisiä oikeita piirtovälineitä. Mies esittelee itsensä sekä videon aiheen (layer-toiminto), minkä jälkeen hän demonstroi, mitä termi "layer" tarkoittaa piirtämällä oikealle paperille ja laittamalla piirtämiään kuvia päällekkäin. Demonstraation jälkeen näkemämme näkymä pienenee omaksi pieneksi ruudukseen videon oikeaan yläkulmaan, ja suurimman osan videosta vie miehen Photoshop-näkymä. Tämän jälkeen video koostuu miehen ohjeistuksesta Photoshopin layers-toiminnon käytössä, samalla kun näemme, kuinka selitetyt toimenpiteet tehdään. Lopuksi näkymä miehestä työpöytänsä ääressä palaa koko ruudun kokoiseksi ja hän pitää lyhyen lopetuspuheen. Videolla on miehen puheääniraidan lisäksi muutamia äänitehosteita alussa ja lopussa sekä lyhyt pätkä musiikkia alussa ja lopussa. Videon kesto on 15 minuuttia ja 10 sekuntia.

Videokuvassa miehestä pöydän takana kamera on staattinen ja kuvan rajaus pysyy koko ajan samana. Mies itse liikkuu kuvassa, välillä juosten ympyrää huoneessa, mutta kamera ei seuraa häntä edes tarkennuksella. Hetkellisesti videolla nähdään toisenkin staattisen kameran kuvaa. Tämä kamera sijaitsee suoraan miehen yläpuolella, ja sen tarkoitus on näyttää kuvaa pöydällä tapahtuvasta piirtämisestä. Kameraa käytetään kerran, eikä siihen sittemmin enää palata. Screencast-tallennettu näkymä Photoshop-ohjelmistosta on staattista, toki käsiteltävä kuva muuttuu. Liikkuvia elementtejä ovat miehen hiiren kursori sekä oikean yläkulman laatikossa liikkuva mies itse. Miehen liike on kuitenkin vähäistä, eikä tämä vie huomiota ohjelmistossa tapahtuvalta

toiminnalta missään vaiheessa. Huomiopisteitä rakentaa sen sijaan miehen hiiren kursori, jonka ympärillä on koko ajan grafiikkaa liikkeen hahmottamisen helpottamiseksi. Lisäksi katsojan huomiota ohjataan ajoittain tärkeisiin yksityiskohtiin Photoshop-näkymää zoomaamalla, esimerkiksi jos painettava nappi on hyvin pieni.

Video koostuu yhdestä otoksesta, mutta kahdesta kuvasta. Ensimmäisessä kuvassa näkymä miehestä pöytänsä takana on koko ruudun kokoinen, toisessa kuvassa mies pöytineen on pienennettynä ruudun oikeassa yläkulmassa ja valtaosan ruudusta vie näkymä Photoshop-ohjelmistosta. Näiden kahden kuvan välillä on pieni siirtymä, jossa mies ja pöytä -näkyminen pienenee ja siirtyy hiljalleen yläkulmaan. Videon voi tuossa kohtaa jakaa myös kahteen kohtaukseen (alun demonstraatio ja itse tekeminen Photoshopissa). Missään vaiheessa ei videossa ei kuitenkaan ole yhtään leikkausta, ja tämän myötä myös muutamat miehen tekemät virheet ovat jääneet lopulliselle videolle.

Videon rytmi on kuvallisesti hidas, varsinkin koska kaikki tapahtuu yhdessä otoksessa. Täysin pysähdyksiin video ei kuitenkaan koskaan tule, sillä vaikka mies pysähtyykin ajoittain selittämään jotakin toimintoa tarkemmin eikä Photoshop-näkymässä tapahdu mitään, heiluu hän itse oikean yläkulman pienennetyssä näkymässä. Videossa on tallennetun videomateriaalin lisäksi hieman grafiikkaa ja tekstiä, videon alussa ja lopussa. Grafiikan ja tekstin avulla kerrotaan miehen nimi, miten kanavan voi löytää muista sosiaalisista medioista ja miten miehen omat verkkosivut voi löytää. Miehen ääniraita on itsestään selvästi äänitetty samalla kun hän tekee toiminnot, ja missään vaiheessa ei synny vaikutelmaa, etteikö mies tekisi Photoshop-näkymässä tapahtuvia toimenpiteitä itse.

4.2 Ruoka

Reseptit ja valmistusohjeet taipuvat ohjeistusvideon muotoon erittäin hyvin, joten videoita on olemassa suunnaton määrä. Rajatakseni määrää ja helpottaakseni keskinäistä vertailua etsin videoita joissa valmistetaan tietynlaista suklaakakkua (Molten Chocolate Cake).

4.2.1 Ruokaohje pikakelauksella

Ensimmäinen video löytyy myrecipes-reseptisivustolta, johon kootaan satoja ruokareseptejä kuukaudessa. Joidenkin reseptien yhteydessä on myös video, jossa reseptin ruokaa valmistetaan. Myrecipes-sivusto julkaisee myös muiden sivustojen reseptejä, mutta tämän suklaakakun resepti on heidän omansa. Reseptin nimi on ”Molten Dark Chocolate Cakes”. Video on upotettu sivulle, ja videon alta resepti löytyy myös tekstimuodossa. (Myrecipes.com 2009, Molten Dark Chocolate Cakes, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta. Videolla näytetään reseptin mukaan toteutettu kakun valmistus alusta loppuun, suurimmaksi osaksi nopeutettua kuvaa käyttäen. Jokainen toimintavaihe näytetään: ainesosien lisääminen kulhoon ja sekoittaminen keskenään, vuokien voitelu, uuniin paneminen, uunista pois ottaminen. Lopuksi videolla näkyy kuvaa valmiista kakusta tarjoilu ehdotuksen kera. Toimintavaiheiden päälle on lisätty tekstillä ainesosan nimi tai toimintavaiheen ohjeet, joskin äärimmäisen tiivistetyssä muodossa: Ainesosien määrää ei kerrota, ja toimintaohjeet ovat muotoa ”sekoita”. Joissakin osioissa käytetään myös hieman grafiikkaa, mutta sillä ei ole videon sisällön kannalta muuta funktiota kuin koristeellisuus. Videon ainoa ääniraita on taustalla soiva pirteä musiikki. Videon pituus on 52 sekuntia.

Video koostuu useista lyhyistä otoksista. Suurimmassa osassa otoksista kamera kuvaa tilannetta suoraan ylhäältäpäin. Alussa ja lopussa kamera kuvaa toimintaa sivustapäin, mutta molemmilla kerroilla kuvassa on valmis kakku, jonka muoto ei tulisi esiin ylhäältä päin kuvattaessa. Kuvasta on kaikissa otoksissa rajattu pois kaikki turha. Pääosin näytetään vain kulho, jonne kädet lisäävät ainesosia tai jossa olevia ainesosia kädet sekoittavat. Videossa ei ole yhtään staattista hetkeä, liike jatkuu koko ajan. Huomiopiste on luotu sommittelulla ja kamerakulman valinnoilla ruudun keskelle, jossa kakun valmistuksen vaiheet tapahtuvat. Itse miljöötäkään ei koskaan sen tarkemmin selitetä, on vain esineitä, jotka ovat jonkin tason päällä. Alle minuutin kestoisessa videossa on yli kymmenen eri otosta, ja otoksesta toiseen siirrytään nopeassa rytmissä. Paria pidempää sekoitusotosta lukuun ottamatta katsojalle ei jää aikaa sisäistää kuvan tapahtumia tarkemmin, vaan videon rytmitys kuljettaa katsojaa väijäämättömästi kohti valmista kakkua. Leikkaukset ovat nopeita, pääosin suorina. Muutamassa kohdassa leikkausta pehmitetään slide-in -siirtymällä (seuraava kuva liikuu sivulta edellisen päälle). Kohtauksia voi videolla lukea olevan kaksi: alun ja lopun valmis kakku; ja sen valmistaminen, joka toimii kokonaisuudessaan enemmänkin sekvenssinä kiivaan tahtinsa vuoksi. Videossa ei ole taustamusiikkia lukuun ottamatta ääniraitaa.

4.2.2 Reseptin kerronnallisuus – tarina suklaakakusta

Toinen valitsemani video on POPSUGAR Food -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”How to Make Chocolate Molten Lava Cake | Get the Dish”. YouTube-kanava on ruokavideoihin keskittyvä kanava, joka on osa suurempaa POPSUGAR-nimistä YouTube-lifestylekanavien verkostoa. POPSUGAR Food on kanavana ilmeisen suosittu, (kanavalla on tilaajia yli 1,1 miljoonaa) ja itse reseptivideotakin on katsottu yli 950 000 kertaa. Kanavalta löytyy lisäksi satoja vastaavanlaisia videoita. (YouTube 2015, How to Make Chocolate Molten Lava Cake | Get the Dish, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta. Videolla naisjuontaja valmistaa kakun, samalla kertoen ainesosat ja selittäen työvaiheet. Kakun valmistuksen vaiheita näytetään useasta eri kuvakulmasta. Alussa ja lopussa näytetään valmis kakku tarjoiluohdotuksen kanssa. Videon alussa nainen pohjustaa suklaakakun valmistusta lyhyellä tarinalla suklaasta. Myöhemminkin videon aikana kuullaan lyhyitä anekdootteja suklaasta ja suklaakakusta. Videon sävy on hyvin aamuohjelmamainen: juontaja valmistaa ruokaa jutellen samalla mukavia katsojan kanssa. Lopuksi juontaja maistaa valmistamaansa kakkua ja toteaa sen olevan erittäin maukasta. Video päättyy lyhyeen loppupuheeseen. Toimintavaiheiden päälle on lisätty tekstiä: ainesosien määrät ja eri vaiheiden toimintaohjeet. Videolla kuullaan naisen puheääniraidan lisäksi kepeän iloista taustamusiikkia. Videon pituus on 3 minuuttia ja 47 sekuntia.

Video on selvästi kuvattu studiossa ja multikameratuotantona, sillä kuvakoot ja kuvakulmat vaihtelevat runsaasti ja materiaalia on paljon. Videolta voidaan erottaa päävideoraita, jossa nainen tekee kakkua, ja sen päälle laitettavat kuvituskuvat ja lähikuvat joissa kakun valmistusvaiheita näytetään tarkemmin. Suurin osa kuvista on kuvattu sivusuunnasta, mutta miltei jokaisesta työvaiheesta on myös suoraan ylhäältä päin kuvattua kuvaa. Otoksissa on jatkuvaa liikettä, joko nainen puhuu kameralle tai kakun valmistuksen työvaiheet ovat kuvassa. Kun naisen kasvot ovat kuvassa, muodostuu huomiopiste helposti niiden kautta. Muissa kuvissa ei välttämättä ole aina yhtä selkeää huomiopistettä, sillä erilaisia objekteja näkyy kuvassa koko ajan niin paljon. Kakun valmistus pyritään kuitenkin pitämään aina kuvan keskiössä.

Otoksissa ollaan selvästi keittiömiljöössä: niin kuvien taustalla kuin työtasollakin on nähtävissä keittiövälineitä ja ruokatarvikkeita. Videossa on paljon otoksia, mutta rytmitys on silti rauhallinen, koska aina välillä nainen pysähtyy kertomaan jotakin suklaaseen ja kakkuun liittyvää. Rytmitys ei

kuitenkaan sorru liian hitaaksi, vaan katsojalle annetaan koko ajan uutta nähtävää ja kuultavaa. Leikkaukset otosten välillä ovat nopeita ja suoria, ainoastaan kakun uuniin laittamisen ja sen sieltä pois ottamisen välillä olevassa leikkauksessa käytetään pidempää siirtymää ajan kulumisen osoittamiseksi. Tässä tapauksessa siirtymä on fade to white, jossa kuva muuttuu sulavasti täysin valkoiseksi, pysyy valkoisena hetken, ja muuttuu sitten sulavasti takaisin seuraavaksi kuvaksi. Kohtauksia videolla voidaan lukea olevan kolme: Alun pohjustus; ainesosien sekoittaminen ja taikinan laittaminen uuniin; ja valmiin leivoksen ottaminen pois uunista, sen maistaminen ja lopun päätöspuhe. Videon ääniraitoja ovat naisen puhe sekä taustamusiikki.

4.2.3 Kotikutoinen ruokastudio

Kolmas valitsemani video on bharatzkitchen-nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”DOMINOS CHOCO LAVA CAKE Recipe | Homemade Eggless Molten Lava Cake Dominos Style | Bhatzkitchen” (kirjoitusvirhe videon nimen lopussa on myös oikeassa videossa). Kanavan taustalla on yksityishenkilö, joka työskentelee ravintola-alalla. YouTube-kanava on kohtalaisen suosittu (341 000 tilaajaa), ja analysoimaani videotakin on katsottu noin 354 000 kertaa. (YouTube 2017, DOMINOS CHOCO LAVA CAKE Recipe | Homemade Eggless Molten Lava Cake Dominos Style | Bhatzkitchen, viitattu 13.4. 2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta sekä still-kuvista. Videolla mies kertoo kakun valmistuksesta, samalla näyttäen ja toteuttaen kaikki työvaiheet. Välillä videolla ei tapahdu mitään kokkaukseen liittyvää, vaan mies puhuu eri miljöössä suoraan kameralle jostakin reseptiin liittyvästä asiasta. Videon alussa ja lopussa näytetään valmis kakku. Videon alussa mies kertoo tämän kyseisen reseptin olleen suuresti toivottu eikä lähde pohjustamaan asiaa sen enempää. Videon aikana mies selittää perinpohjaisesti eri työvaiheet sekä käyttämänsä raaka-aineet. Reseptin tarkoituksena on kopioida mahdollisimman tarkasti amerikkalaisen Dominos-pikaruokaketjun suklaakakkua, joten aika ajoin video leikkaa pois kakun valmistuksesta ja mies kertoo raaka-aineista ja toimintavaiheista tarkemmin. Videon päälle on lisätty tekstillä ainesosien nimet. Videolla kuullaan miehen puheääniraidan lisäksi vaihtelevaa taustamusiikkia, joka ei kuitenkaan soi koko ajan. Videon pituus on 6 minuuttia ja 32 sekuntia.

Videokuvan laadusta paistaa läpi tietty amatöörimäisyys. Kameran liikkeessa kuvat ovat täriseviä, kameran ollessa staattinen kuvat ovat välillä oudosti rajattuja. Kakun valmistuksen vaiheissa

kuvakulma on pääosin suoraan ylhäältä päin, muuten kuvat on kuvattu sivulta päin. Otoksissa on jatkuvaa liikettä, ja lisäksi useassa kohtaa kuvaan on lisätty vielä editointivaiheessa pieni zoomi rikkomaan staattisuutta. Valmistusvaiheen otoksissa kulho ja muut työvälineet ovat yleensä keskellä kuvaa, jolloin huomiopiste rakentuu selvästi, mutta välillä kuvat käyvät sekaviksi huonon rajauksen tai levottoman miljöön vuoksi. Tällöin huomiopistekään ei rakennu niin sulavasti, vaan katse harhailee sinne tänne. Esimerkkinä tästä ovat kohtaukset, joissa mies istuu tuolilla ja puhuu kameralle. Hänen tietokoneensa on auki taustalla, ja tietokoneella pyörii hämmentävästi juuri tämän kyseisen videon editointivaiheessa oleva projektitiedosto, mikä vie usein huomion, vaikka kuvassa on pääosassa miehen kasvot.

Otoksia on pääosin yksi per työvaihe. Otosten väliin ja välillä päällekin on laitettu still-kuvia käytettyjen raaka-aineiden tuotelaatikoista. Videon rytmi ei ole kovin nopea, mutta huolimattomuus ja sotkuisuus kuvien sommittelussa ja rajauksissa tekevät videosta hivenen rauhattoman. Video on hyvin kotivideomainen. Toisaalta välillä tapahtuvat leikkaukset eri miljööseen, jossa mies puhuu suoraan kameralle, rauhoittavat videota. Otosten välisissä leikkauksissa on vaihtelua, välillä ne ovat suoria, välillä käytetään jotakin efektiä. Esimerkkejä käytetyistä efekteistä ovat fade to black (kuva muuttuu sulavasti täysin mustaksi, pysyy mustana hetken, ja muuttuu sitten sulavasti takaisin seuraavaksi kuvaksi), crossfade (kuva muuttuu vähitellen ja sulavasti seuraavaksi kuvaksi) ja slide in/out (seuraava kuva liukuu ruudulle sivulta, tai edellinen kuva liukuu pois ruudulta). Kohtauksia voidaan videolla laskea olevan kuusi, joskaan niiden väliset siirtymät eivät ole aina huomattavissa. Videolla kuullaan miehen puheääniraita, taustamusiikkia sekä muutamia ääniefektejä, jotka esiintyvät slide in -siirtymien aikana.

4.3 Pyörän renkaan vaihto

Pyörän renkaan vaihto valikoitui yhdeksi analysoitavaksi kokonaisuudeksi, koska se edustaa hyvin konkreettista ohjeistusta. Polkupyörän ja sen osien huoltamisen kattotermin alta löytyy suuri määrä tarkempia alakategorioita, joten kohdensin hakuani löytääkseni keskenään vertailukelpoisia videoita.

4.3.1 Turhat pois – pääosassa ohje

Ensimmäinen valitsemani video on Trek Bicycle -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”How to change and fix a flat bike tire – Trek Bicycle”. Kyseessä on amerikkalaisen polkupyöriä ja niiden osia valmistavan yrityksen, Trekin, YouTube-kanava. Kanava on kohtuullisen suosittu (hieman yli 100 000 tilaajaa), ja analysoimaani videota on katsottu melkein 1,5 miljoonaa kertaa. Kanavalta löytyy lisäksi satoja muita pyöräilyyn liittyviä videoita. (YouTube 2014, How to change and fix a flat bike tire – Trek Bicycle, viitattu 13.4. 2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta. Videolla Trek-yhtiön työntekijäksi esittäytyvä nainen kertoo, miten polkupyörän takarenkaan puhjennut sisuskumi vaihdetaan samalla kun näyttää ja toteuttaa jokaisen työvaiheen. Video alkaa lyhyellä esittelyllä, minkä jälkeen kaikki tarvittavat työkalut esitellään erillisessä otoksessa. Tämän jälkeen nainen vaihtaa polkupyörän takarenkaan puhjennun sisuskumin, ja video loppuu ilman sen kummempia loppupuheita. Työkaluja esiteltäessä on niiden nimet liitetty tekstinä videon päälle. Videolla kuullaan naisen puheääniraita, jossa samalla kuuluvat myös korjauksen äänet, sekä lyhyet pätkät taustamusiikkia sekä videon alussa että lopussa. Suurimmassa osassa videota taustamusiikkia ei ole. Videon pituus on 6 minuuttia ja 28 sekuntia.

Video on kuvattu studio-olosuhteissa ja usealla kameralla yhtä aikaa. Työvaiheet näytetään sekä laajemmasta kuvakulmasta että lähikuvien avulla. Kuvaus tapahtuu koko ajan sivusuunnasta, ja lähikuvissa nähdään naisen kädet suorittamassa selitetyjä toimenpiteitä. Työvaiheet esitellään kronologisessa järjestyksessä. Videon voi jakaa kolmeen kohtaukseen: Aloitus ja renkaan irrottaminen; päällyskumin irrottaminen, puhjennun sisuskumin poistaminen, uuden sisuskumin asentaminen ja päällyskumin laittaminen takaisin paikalleen; renkaan kiinnittäminen takaisin pyörään ja videon lopetus. Jokaisessa kohtauksen pohjana on pitkä pääotos, jossa nainen tekee toimenpiteitä laajassa kuvakulmassa. Toimenpiteiden näyttämiseksi tarkemmin leikataan tasaisin väliajoin lähikuvaan sen hetkisestä toimenpiteestä. Lähikuvaa käytetään myös, jos sen hetkinen toimenpide on äärimmäistä tarkkuutta vaativa tai sisältää pieniä osia ja työkaluja. Lähikuvat ovat onnistuneita, ne eivät ole liian läheltä tai kaukaa kuvattuja.

Leikkaukset otosten välillä ovat suorina. Kohtausten välillä olevissa leikkauksissa käytetään crossfade-siirtymää. Videon rytmitys on rauhallinen, otoksesta toiseen siirrytään vain, kun se palvelee videon tarkoitusta eli ohjeistusta. Ajoittain pysytään pitkiäkin aikoja pelkästään laajimmassa

kuvakulmassa. Video on kuvattu täysin valkoisessa studiossa ja valkoista taustaa vasten, joten nainen ja hänen tekemänsä toimenpiteet ovat ainoita näkyviä elementtejä videolla. Näin ollen huomiopiste pysyy aina kulloisessakin työvaiheessa. Myös valinta olla käyttämättä taustamusiikkia muuten kuin videon alussa ja lopussa pitää huomion yksinomaan renkaan korjaamisessa. Suurimman osan ajasta videon ainoa ääniraita on siis naisen puhe ja työvaiheiden äänet.

4.3.2 Ohjeet kaikkeen – ja vähän ekstraakin

Toinen valitsemani video on Park Tool -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”How to Remove and Install a Bicycle Tire & Tube”. Kyseessä on pyörän osia ja pyörän huoltoon liittyviä työkaluja valmistavan Park Tool -nimisen yrityksen YouTube-kanava. Kanava on kohtuullisen suosittu (noin 115 000 tilaajaa), ja analysoimaani videoita on katsottu lähes 500 000 kertaa. Kanavalta löytyy analysoimani videon lisäksi satoja muitakin työkaluihin ja pyöränhuoltoon liittyviä videoita. (YouTube 2016, How to Remove and Install a Bicycle Tire & Tube, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta sekä kohtauksia erottelevista grafiikoista. Videolla Park Toolin työntekijäksi esittäytyvä mies esittelee polkupyörän puhjenneen sisuskumin vaihtamiseen liittyvät työvaiheet ja toteuttaa ne. Videolla on itse korjaustoimenpiteiden lisäksi paljon muutakin videomateriaalia liittyen renkaan kunnossapitoon. Videolla käydään muun muassa läpi toimenpiteiden aikana mahdollisesti esiintyviä ongelmakohtia ja sitä, kuinka ne ratkaistaan. Video on jaoteltu toimenpiteiden mukaan osioihin, ja videon yläkulmassa näkyy koko ajan, missä toimenpiteessä kulloinkin ollaan. Aluksi esitellään tarvittavat työkalut ja kerrotaan, mitä katsojan tulisi tietää ennen renkaanvaihtoon ryhtymistä. Itse renkaanvaihto käydään läpi osuuksittain, ja lopuksi katsojalle kerrotaan mistä tämä löytää lisää informaatiota aiheesta. Videon osiot on eroteltu grafiikalla ja tekstillä. Grafiikkaa ja tekstiä käytetään läpi koko videon antamaan lisää informaatiota kulloinkin käsiteltävästä toimenpiteestä. Videossa on miehen puheääniraidan lisäksi läpi videon kestävä taustamusiikkiraita. Videon pituus on 9 minuuttia ja 38 sekuntia.

Video on kuvattu ammattimaisesti, sillä kuvakoot ja kuvakulmat vaihtelevat usein ja otoksia on videolla todella suuri määrä. Työvaiheet näytetään lukuisin lähikuvaotoksin, varsinaista pääkuvaa ei ole. Kuvaa on otettu niin sivulta kuin ylhäältäkin päin. Videolla käytetään paljon rinnakkain aseteltuja kuvia, joissa ruutu on jaettu vertikaalisesti kahtia keskeltä, ja samaa työvaihetta näytetään kahdesta eri näkökulmasta. Rinnakkaisissa kuvissa saatetaan esimerkiksi näyttää sama

työvaihe erilaisilla rengastyypeillä. Työvaiheet esitetään kronologisessa järjestyksessä. Video on jaettu viiteen osioon, jotka toimivat myös kohtauksina: Aloitus ja tarvittavien työkalujen esittely; sisuskumin tyhjentäminen; renkaan ja sisuskumin irrottaminen; renkaan ja sisuskumin tutkiminen; renkaan ja sisuskumin asentaminen ja kiinnittäminen sekä lopetus. Video koostuu todella suuresta määrästä otoksia. Videon rytmi on tiivis, otokset eivät ole pitkiä. Rytmii ei kuitenkaan ole liian nopea, vaan otokset ovat tarpeeksi pitkiä välittämään sisältämänsä informaation. Leikkaukset vaihtelevat suorien ja siirtymäleikkausten välillä. Käytettävät siirtymät ovat crossfade ja slide in. Kohtaukset on eroteltu toisistaan koko ruudun täyttävällä tekstillä ja grafiikalla. Tekstiä ja grafiikkaa käytetään muutenkin läpi videon. Videossa on jatkuvasti liikettä. Huomiopisteitä muodostetaan suurimmaksi osin liikkeen ja kuvan rajauksen avulla. Kuvissa, joissa mies näkyy kokonaan, huomiota ohjaa myös miehen katse. Videon miljöö on rakennettu verstasmaiseksi, ja kaikissa kuvissa taustalla näkyy työkaluja ja muita pyörän korjaukseen käytettäviä objekteja. Taustoistaan huolimatta kuvat eivät kärsi liiasta levottomuudesta. Läpi videon kuullaan miehen puheääniraidan lisäksi aurinkoista taustamusiikkia, joka kuitenkin ikävästi toistaa yhtä ja samaa kohtaa koko videon läpi.

4.3.3 Suoraan asiaan

Kolmas valitsemani video on Global Cycling Network -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä "How To Change A Bicycle Inner Tube". Global Cycling Network on pyöräilyyn keskittynyt YouTube-kanava, joka julkaisee paljon erilaisia pyöräilyyn liittyviä videoita. Kanava on suosittu (yli 1,3 miljoonaa tilaajaa), analysoimallani videolla on yli 620 000 katselukertaa. Kanava julkaisee uutta materiaalia päivittäin, ja pyöräilyyn liittyviä videoita on kanavalla tuhansia. (YouTube 2013, How To Change A Bicycle Inner Tube, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta materiaalista sekä kohtauksia erottelevista grafiikoista. Videolla entinen ammattilaispyöräilijä kertoo, kuinka pyörän renkaan puhjennut sisuskumi vaihdetaan nopeasti. Kaikki työvaiheet esitellään ja toteutetaan videolla. Video on jaoteltu osioihin kulloisenkin työvaiheen perusteella. Videon alussa ei ole minkään sortin aloituspuhetta tai esittelyä, vaan videossa mennään suoraan asiaan. Kaikki työvaiheet esitellään ja toteutetaan. Työvaiheiden jälkeen mies antaa vielä vinkin, kuinka renkaan ulkokumin saa irrotettua ilman työkaluja. Video loppuu lyhyeen lopetuspuheeseen. Videon osiot on erotettu toisistaan grafiikan ja tekstin avulla. Grafiikkaa ja tekstiä käytetään videossa myös muissa kohdissa antamaan tarkempia ohjeita eri

työvaiheista. Videossa on miehen puheääniraidan lisäksi taustamusiikki. Videon pituus on 2 minuuttia ja 58 sekuntia.

Videossa vuorotellaan kahdentyyppisten otosten välillä: Toisissa otoksissa mies puhuu kameralle, kertoen mitä kulloisessakin työvaiheessa tehdään, suorittamatta niitä kuitenkaan samalla. Toisissa otoksissa näytetään, kuinka työvaiheet suoritetaan. Työvaiheiden suorittamista näytetään erilaisten lähikuvien avulla. Kuvat on otettu sivulta päin. Työvaiheet esitetään kronologisessa järjestyksessä. Video on jaettu kahdeksaan osioon: Renkaan irrottaminen; ulkokumin irrottaminen; hajonneen sisuskumin irrottaminen; ulkokumin kunnan tarkistaminen; uuden sisuskumin laittaminen paikalleen sekä ulkokumin kiinnittäminen takaisin; renkaan uudelleentäyttö; renkaan kiinnittäminen; vinkki ja lopetuspuhe. Osiot toimivat myös videon kohtauksina. Kohtausten välisissä leikkauksissa käytetään grafiikkaa ja tekstiä. Otosten välillä leikkaukset ovat suoria. Videon rytmi on nopea, otokset eivät kestä kauaa. Videossa on myös jatkuvasti jotakin liikettä. Huomiopisteet rakentuvat liikkeen ja kuvien rajauksen avulla. Otoksissa, joissa mies puhuu, huomiopiste syntyy hänen kasvoistaan. Videon miljöö on verstaallinen, mutta ei lavastetun näköinen. Otosten taustalla näkyy työkaluja ja muita verstaalle oletettavasti kuuluvia objekteja. Kuvat ovat lavastamattoman ja sommittelemattoman taustansa vuoksi välillä rauhattomia. Läpi videon kuullaan miehen puheääniraidan lisäksi taustamusiikkia.

4.4 Vaalit ja niissä äänestämisen

Äänestämisen on tapahtuma, johon jokainen kansalainen pääsee osallistumaan. Tästä syystä vaaleista ja äänestämisestä on tehty ohjeistusta videomuotoon, joskin suurin osa ohjeista on yhä tekstimuotoisia. Löytämäni video-ohjeet kertovat myös taustatietoa vaaleista.

4.4.1 Ammattimaisesti lavastettu demonstraatio

Ensimmäinen valitsemani video löytyy Suomen Oikeusministeriön YouTube-kanavalta. Videon nimi on "Selkokieli: Näin äänestät vaaleissa". Oikeusministeriön YouTube-kanava ei ole millään mittapuulla suosittu (124 tilaajaa), analysoimaani videotakin on katsottu vain 598 kertaa. Oikeusministeriön kanavalta löytyy yli sata muutakin videota. (YouTube 2017, Selkokieli: Näin äänestät vaaleissa, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta, still-kuvista ja grafiikasta. Videolla mieshenkilö demonstroi, miten äänestyspaikalla toimitaan. Samanaikaisesti kertojaääni kertoo ohjeet selkokielisellä suomella. Video alkaa kuvilla, joissa esitellään äänioikeutetuille postitse lähetettävä ilmoituskortti. Tämän jälkeen näytetään lavastettu tilanne äänestämisestä äänestyspaikalla. Jokainen äänestämisen vaihe näytetään. Video loppuu still-kuvaan lakikirjasta, jonka päälle kertojaääni pitää lyhyen lopetuspuheen. Kertojaäänen puhe näkyy koko videon ajan tekstityksenä ruudun alalaidassa. Tämän lisäksi videon alussa ja lopussa on lyhyesti grafiikkaa ja tekstiä. Itse videon aikana ainoa ääniraita on kertojaääni. Alun ja lopun lyhyiden grafiikkaosuuksien kohdalla puhetta ei ole, vaan ääniraitana on taustamusiikki. Videon kesto on 2 minuuttia ja 32 sekuntia.

Video on kuvattu ammattimaisesti hyödyntäen eri kuvakokoja ja kuvakulmia. Otokset ovat harkittuja ja ne välittävät äänestämisen toimintavaiheet selkeästi. Äänestyspaikalla liikkuminen näytetään laajemmasta kuvakulmasta, tarkemmat toimenpiteet, kuten ehdokasnumeron etsiminen listasta, näytetään lähikuvin. Video koostuu yhdestä kohtauksesta. Videon alussa näkyvät staattiset kuvat äänestysilmoituskortista voi joko laskea kuuluvan kohtaukseen pohjustuksena, tai sitten ne voi laskea omaksi lyhyeksi osiokseen. Videon rytmi on rauhallinen. Otokset ovat suhteellisen pitkiä, eikä turhia otoksia ja siten turhia leikkauksia ole. Leikkaukset otosten välillä ovat suorina. Videon aloitusgrafiikan ja itse videon välisessä leikkauksessa käytetään fade to black -siirtymää. Huomiot ja rakentuvat lavastetussa äänestystilanteessa toimivien ihmisten liikkeistä ja katseista. Äänestysilmoituskorttia esitellessä huomiota ohjataan halutuille alueille kohdentamalla kamera niin, että ainoastaan haluttu alue kortista näkyy terävänä. Osaan kuvista on lisätty myös efektinä blurrausta. Videon miljöönä toimii lavastettu äänestyspaikka. Kuvien taustalla ei näy turhia elementtejä, vaan kuvat on pidetty rauhallisina ja siisteinä.

4.4.2 Äänestystietoutta emojien avulla

Toinen valitsemani video löytyy Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n YouTube-kanavalta. Videon nimi on ”Miksi äänestää?” Allianssi ry on valtakunnallinen nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestö. YouTube-kanava ei ole suosittu (vain 61 tilaajaa), tosin analysoimaani videota on katsottu yli 2600 kertaa. YouTube-kanavalta löytyy analysoimaani videon lisäksi viitisenkymmentä muutakin videota.

Video koostuu yksinomaan animoidusta grafiikasta. Videolla naisen kertojääni kertoo, kuka Suomessa käyttää valtaa, miksi äänestämisen on tärkeää ja mitä suhteellinen vaalitapa tarkoittaa. Selostusta kuvitetaan animaation avulla. Animaation kantavana teemana ovat emoji, joita käytetään symboloimaan äänestäjiä, äänestettäviä ja kansaa. Videolla kuullaan naisen puheääniraidan lisäksi taustamusiikkia. Videon pituus on 52 sekuntia.

Animaatio on ammattimaisen näköistä. Video voidaan jakaa karkeasti kolmeen osioon: Mitä vaaleilla tarkoitetaan; miksi äänestämisen kannattaa sekä miten suhteellinen vaalitapa näkyy vaalien tuloksissa ja mitä kannattaa ottaa huomioon äänestäessä. Animaation rytmi on nopea, animaatio liikkuu otoksesta toiseen nopeasti. Ruudulla näkyvä grafiikka, etenkin emoji, liikkuu vauhdikkaasti. Emoji toimivat myös pääasiallisena huomiopisteiden rakentajana videolla. Huomiopisteitä syntyy myös grafiikan liikkeestä.

4.4.3 Ei niin ammattimaisesti lavastettu demonstraatio

Kolmas valitsemani video on Helsingin kaupunki -nimisen YouTube-kanavan video nimeltä "Näin äänestät kuntavaaleissa". Kanavan takana on Helsingin kaupunki. Kanava ei ole suosittu (191 tilaajaa), ja analysoimaani videota on katsottu alle 100 kertaa. YouTube-kanavalta löytyy yli 150 muutakin videota. (YouTube 2017, Näin äänestät kuntavaaleissa, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu kameralla kuvatusta videokuvasta, still-kuvista, tekstistä ja grafiikasta. Videolla naisen kertojääni kertoo Suomen vaalijärjestelmästä, kunnallisvaalien tarkoituksesta, äänioikeuden määräytymisestä ja siitä, kuinka äänestämisen käytännössä tapahtuu. Videon alussa katsojalle kerrotaan tarkemmin kunnallisvaaleista ja äänestämisestä Suomessa. Tässä pohjustusvaiheessa videolla käytetään pääasiassa still-kuvia. Kun videolla kerrotaan, kuinka äänestämisen tapahtuu, kuvituksena käytetään lavastettua videokuvaa äänestystilanteesta. Videon alussa ja lopussa on lyhyet pätkät grafiikkaa ja tekstiä. Lopussa kerrotaan, mistä katsoja voi tahtoessaan etsiä lisätietoa. Koko videon ajan naisen puhe on lisätty myös tekstitykseksi videon alalaitaan. Videon ainoana ääniraitana toimii kertojan puheääniraita. Minkäänlaisia ääniefektejä ei ole käytetty, eikä taustamusiikkia ole. Videon pituus on 3 minuuttia ja 52 sekuntia.

Video on kuvattu pääosin laajalla kuvakulmalla, välillä käytetään lähikuvia, jos videolla suoritetaan jotakin tarkempaa työvaihetta tai katsojalle pitää näyttää jokin yksityiskohta. Otoksia ja erilaisia

kuvakulmia ei ole paljoa, mutta ne välittävät tarvittavan tiedon ja kertovat, kuinka äänestäminen käytännössä tapahtuu. Video koostuu kahdesta kohtauksesta: Pohjustuksesta ja äänestystapahtumasta. Alun pohjustuksen kuvittamiseen on käytetty erilaisia puhetta tukevia still-kuvia. Jotta video ei jäisi liian staattiseksi, on kuvat laitettu editointivaiheessa liikkumaan hitaasti ruudun sivulta toiselle tai zoomautumaan hitaasti joko sisään tai ulos. Videokuvissa taustaa ei ole sommiteltu kovinkaan huolellisesti, mutta missään vaiheessa se ei kuitenkaan hyppää silmille ja häiritse videon katsomista. Videon rytmi on rauhallinen, johtuen osittain kuvatun materiaalin vähäisestä määrästä. Otokset ovat pitkiä. Leikkaukset otosten välillä ovat suorina. Kahta kohtaustakaan ei eroteta toisistaan minkäänlaisella siirtymällä. Videolla on välillä vaikeuksia rakentaa huomiopisteitä kuvien huolimattoman sommittelun vuoksi. Videolla esiintyvien ihmisten liike toimii huomiopisteenä, lisäksi lähikuvissa keskitytään tarkemmin yksityiskohtiin.

4.5 Säästäminen

Rahan säästämiseen liittyviä vinkkejä on ollut olemassa aina, joten ei siis ihme, että säästämisestä on tehty valtava määrä ohjeistusvideoita. Suurin osa löytämistäni säästövideoista on niin sanottuja vinkkivideoita, joissa on koottu yhteen vaihteleva määrä rahan säästämiseen auttavia ohjeita. En kokenut tarpeelliseksi rajata hakua sen tarkemmin, vaan valitsin kolme tämäntyyppistä videota.

4.5.1 Pelkistetty informaatiopaketti

Ensimmäinen valitsemani video on JMiran-nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”10 Vinkkiä Rahan Säästämiseen”. Kanavan takana on yksityishenkilö, joka tekee YouTubeen elämänohjevideoita. Kanavalla on 521 tilaajaa, ja analysoimaani videota on katsottu miltei 5300 kertaa. Video on tehty yhteistyössä talousasiantuntijan kanssa. JMiran-kanavalla on analysoimaani videon lisäksi noin 20 muutakin videota. (YouTube 2017, 10 Vinkkiä Rahan Säästämiseen, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu tekstistä ja grafiikasta. Puheääniraidalla mies kertoo vinkkejä rahan säästämiseksi, ja ohjeita kuvitetaan grafiikalla. Grafiikka vastaa kerrottua asiaa: Esimerkiksi kun puhutaan kengistä ja vaatteista, videolle piirretty kenkäparien kuvia. Kuvien viereen on kirjoitettu havainnollistavia tekstejä, ja puhuttua viestiä havainnollistetaan myös esimerkiksi nuolien ja muiden symbolien

avulla. Videolla kerrotaan yhteensä kymmenen vinkkiä rahan säästämiseksi. Puheääniraidan lisäksi koko videon läpi kuullaan taustamusiikkia. Videon kesto on 5 minuuttia ja 15 sekuntia.

Video on jaettu aloitukseen, kymmeneen säästövinkkiin sekä lopetukseen. Videon rytmi on rauhallinen, mitä edesauttaa miellyttävä kertojaääni. Vinkkien väliin on jätetty hieman tyhjää tilaa, mikä toimii siirtymänä vinkkien välillä. Kuvallisesti vinkkien välillä ei ole selvästi muusta videosta erottuvia siirtymiä. Videossa huomiopisteitä rakennetaan piirretyllä grafiikalla ja sen ympärillä olevilla symboleilla ja tekstillä. Animaatio toimii hyvin, grafiikkaa ei ole liikaa ja ruutu ei ole koskaan tupaten täynnä. Piirrosjälki on selkeää ja tarpeeksi pelkistettyä, joten se ei vie huomiota itse ohjeistukselta.

4.5.2 Montako tuhatta dollaria voit säästää vuodessa?

Toinen valitsemani video on Bank of American YouTube-kanavalta löytyvä video nimeltä ”How to Save Money Every Day”. Bank of America on yksi Yhdysvaltain ja maailman suurimmista pankeista. YouTube-kanavakin on suhteellisen suosittu (yli 75 000 tilaajaa), ja analysoimaani videota on katsottu yli 490 000 kertaa. Bank of American YouTube-kanavalta löytyy analysoimaani videon lisäksi yli kolmesataa muutakin videota. (YouTube 2016, How to Save Money Every Day, viitattu 13.4.2018.)

Video koostuu animaatiosta, grafiikasta sekä tekstistä. Videolla miehen kertojaääni käy läpi keinoja rahan säästämiseen. Keinot on jaoteltu aihealueittain. Animaatio ja sen päälle piirtyvä grafiikka ja teksti kuvittavat ohjeistusta. Jokaisen kerrotun vinkin kohdalla ruudulla näytetään arvioitu rahasumma, jonka vinkkiä noudattamalla vuodessa säästää. Animaatio vastaa kulloinkin käsiteltäviä vinkkiä: Esimerkiksi kun puhutaan kahvista ja lounaasta, animoitu hahmo juo ruudulla kahvia ja pakkaa lounasta paperipussiin. Puheraidan lisäksi videolla kuullaan ääniefektejä ja taustamusiikkia. Videon pituus on 3 minuuttia ja 50 sekuntia.

Videolla ohjeet on jaettu neljään kategoriaan: ostokset, säästäminen kotona, liikennevälineet, ja viihde. Jokaisen kategorian alla on lukuisia ohjeita. Kategoriat, jotka toimivat lisäksi kohtauksina, on jaoteltu selkeästi toisistaan. Kohtausten välisissä leikkauksissa ruudulla näkyy jonkin aikaa pelkkä seuraavan kategorian nimi. Videolla on kategorioiden lisäksi aloitus- ja lopetuskohtaukset. Kategorioiden sisällä vinkkien välillä ei ole aina näkyviä leikkauksia, vaan animaatio niin sanotusti

rakentuu itsensä päälle ja siirtyy huomaamattomasti seuraavaan vinkkiin. Animaatio on piirretty selkeästi ja pelkistetyksi. Huomiopisteet rakentuvat enimmäkseen animaation päälle piirtyvien grafiikoiden ja tekstien avulla, mutta myös animaation liikkeen avulla. Videon rytmi on tiivis, yhdestä vinkistä siirrytään suoraan toiseen. Kaikesta saa kuitenkin selvää heti ensimmäisellä katselukerralla.

4.5.3 Henkilökohtainen kertomus säästämisestä

Kolmas valitsemani video on Rachelleea-nimisen YouTube-kanavan video nimeltä ”10 Ways To Save Money & Budget”. Rachelleea on yhden yksityishenkilön lifestyle-vlogikanava. Kanava on varsin suosittu (yli 516 000 tilaajaa) ja analysoimaani videota on katsottu miltei 250 000 kertaa. Rachelleea-kanavalla on analysoimaani videon lisäksi miltei kolmesataa muutakin videota. (YouTube 2016, 10 Ways To Save Money & Budget, viitattu 13.4.2018.)

Video rakentuu kameralla kuvatusta videomateriaalista, grafiikasta ja tekstistä. Videolla YouTube-kanavaa pyörittävä nainen kertoo kymmenen vinkkiä rahan säästämiseen. Videolla vuorotellaan puhuvaa naista kuvaavan kamerakuvan ja hänen antamiaankin vinkkejä demonstroivien kuvituskuvien välillä. Video on jaoteltu osioihin vinkkien mukaan, ja osiot on jaoteltu tekstin ja grafiikan avulla. Videolla kuullaan naisen puheääniraidan lisäksi taustamusiikkia. Videon pituus on 7 minuuttia ja 48 sekuntia.

Kuvamateriaali, jossa nainen puhuu kameralle, on staattista. Rajaus ja sommittelu pysyy koko videon ajan samana, toki nainen liikehtii puhuessaan. Joidenkin vinkkien kohdalla nähdään lisäksi kuvituskuvaa, jossa vinkkiä esitellään tarkemmin. Kuvituskuvat ovat kaikki lähikuvia. Video on jaettu kymmenen vinkin lisäksi aloitukseen ja lopetukseen, ja tämä jako toimii myös kohtausjakona. Kohtausten välillä on grafiikkaa ja tekstiä. Otoksia videolla ei ole paljoa. Jokaisen vinkin kohdalla pääkuva puhuvasta naisesta on yhtä otosta, eikä kuvakaan muutu otoksen sisällä. Video ei kuitenkaan jämähdä turhan staattiseksi, vaan naisen elekieli ja ulosanti ovat sen verran vivahteikkaita ja energisiä, että ne kiinnittävät katsojan huomion. Huomiopisteet rakentuvatkin lähes yksinomaan naisen liikkeiden ja kasvojen varaan. Lyhyissä kuvituskuviissa huomionarvoinen kohden on sijoitettu lähikuvan keskelle. Videon rytmi on pitkin otoksineen välillä aika hidas, etenkin kun jokaisen vinkin kohdalla ei ole kuvattu kuvituskuvaa vaan kuva pysyy koko vinkin ajan naisen kasvoissa. Otosten väliset leikkaukset, eli käytännössä siis leikkaukset pääkuvasta

kuvituskuvaan, ovat suoria. Pääkuvan taustan sommittelua on mietitty, eikä se pomppaa erityisemmin esiin videolta.

5 TULOKSET

Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on löytää toistuvia teemoja ja toimintatapoja ohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa. Pyrin löytämään yhtenäisyyksiä esimerkiksi otosten kestosta, kuvakulmista ja rytmityksestä. Vaikka otantani jokaisesta aihealueesta on verrattain pieni (kolme videota kustakin), on se kuitenkin tarpeeksi suuri määrä aihepiirien ohjeistusvideoiden mahdollisten ominaispiirteiden löytämiseen.

5.1 Ohjelmistovideot ovat staattisia syntyessään

Kun ohjeistus koskee jotakin tietokoneella käytettävää ohjelmistoa, rajaa se luonnollisesti käytettäviä kuvauskeinoja. Suoritettava toimenpide, josta ohjeistusta ollaan antamassa, tapahtuu tietokoneen ruudulla. Jotta ohjeistusta voidaan antaa näyttämällä suoritettava toimenpide, tulee katsojan nähdä mitä näytöllä tapahtuu. Olisi toki mahdollista asettaa kamera tietokoneen näytön eteen ja kuvata ruudulla tapahtuvat tapahtumat siten, mutta moista videota ei olisi miellyttävä katsoa. Yksi syistä on kameran ja tietokoneen näytön välillä eriävän ruudunpäivitysnopeuden aiheuttama ”helikopteriefekti”, jossa kuvatun näytön poikki kulkee kiivaaseen tahtiin viiruja. Toinen syy on se, että kun ihminen katsoo tietokoneen tai minkä muun tahansa laitteen näyttöä, vaikuttavat paikalliset valaistusolosuhteet nähdyn kuvan selkeyteen: Näyttöön saattaa vaikkapa heijastua valoa jostakin ulkoisesta lähteestä. Tämä ongelma kaksinkertaistuisi, jos näyttöä tallennettaisiin suoraan kameralla, sillä mahdollisen videolle tallentuneen heijastuksen lisäksi katsojan riesana olisivat vielä hänen oman näyttönsä mahdolliset heijastukset.

Ratkaisu ongelmaan on käyttää screencast-tallennusta, jossa kaikki näytöllä tapahtuva toiminta tallennetaan videomuotoon samanaikaisesti, kun se näkyy ruudulla. Tällaisella tekniikalla tallennettua videota katsovalle katsojalle syntyy vaikutelma, että hän näkee täsmälleen saman näkymän kuin videon tekijäkin – mikä on käytännössä totta. Tekniikka on siis omiaan ohjeistusvideoihin, jotka käsittelevät tietokoneella käytettäviä ohjelmistoja. Samalla se kuitenkin rajoittaa kuvallisen kerronnan keinoja, sillä esimerkiksi kuvakulmia ei ole mahdollista vaihdella, ainakaan niin että se näyttäisi hyvältä. Videoiden kuvallisessa kerronnassa täytyykin siis keskittyä muihin keinoihin.

Analysoimistani videoista käy ilmi, että ohjelmisto-ohjeistusvideoille ominaista ovat pitkät otokset, joissa näkymä pysyy koko ajan samana. Syynä tälle on se, että vaikka opetettava toiminto tapahtuisi lopulta vain kahdella hiiren klikkauksella, vie sen pohjustaminen sanallisesti aikaa, ja tuona aikana videolla ei tapahdu mitään. Videot ovat tästä syystä helposti hyvin staattisia, sillä liikkuvia elementtejä ei hiiren kursorin lisäksi juurikaan ole. Photos In Colorin "Photoshop Tutorial – Photoshop Layers and Layer Masks for beginners" -video rikkoo kaavaa hieman lisäämällä videoon toisen kuvan, joka näyttää videon tekijän kasvot ja liikkeet samalla kun tämä suorittaa selittämiään toimintoja. Lisäys ei ole merkityksellinen videon sisällön kannalta, mutta se elävöittää ruudulla näkyvää kuvaa ja antaa videon tekijälle kasvot – toisin sanoen tekee videosta inhimillisemmän.

Huomattavaa analysoimissani videoissa on myös hiiren kursorin käyttö huomiopisteiden rakentamisessa. Erityisesti Post Processing Masteryn videolla "Photoshop Tutorial: Layers & Masks For Beginners" videon tekijä käyttää hiirensä kursoria hyvin "karttakeppimäisesti" ohjataksaan katsojan huomiota: Hän pyörittelee kursoria kulloinkin esittelemiinsä toimintoihin liittyvien nappuloiden ympärillä. Metodi on hieman askeettinen, mutta toimiva. Sama hiiren kursorin tärkeys käy ilmi myös muista analysoimistani videoista. Adoben "Understand layers" -videolla hiiren kursori osoittaa katsojalle tärkeitä nappeja, mutta tekee sen ilman ylimääräisiä liikkeitä. Metodi on kliinisempi kuin "karttakeppimäinen" pyörittely ja antaa videolle virallisen sävyn, mutta samalla olettaa katsojan tietävän ennestään jonkin verran käytettävästä ohjelmistosta ja sen valikkojen sijoittelusta. Photos In Colorin videolla hiiren kursorin liikkeiden tukena on grafiikkaa, joka saa kursorin erottumaan videon näkymästä. Lisäksi videota zoomataan, jolloin mahdollisesti pienetkin nappulat erottuvat näkymässä paremmin. Nämä videoon editointivaiheessa lisätyt elementit auttavat katsojan huomion ohjaamisessa säilyttäen videon ammattimaisen sävyn.

Kaikkien kolmen videon rakenne on varsin samanlainen: Ensin katsojalle kerrotaan videolla käsiteltävästä asiasta, ja sitten asia havainnollistetaan esimerkin avulla. Tämän suurempia kohtausjaotteluja ei videoissa voi tehdä, toki mahdolliset videon alun ja lopun esittelykatkelmat ovat asia erikseen. Otoksia videoilla on muutamia, mutta leikkaukset niiden välillä ovat suorita ja huomaamattomia, eikä leikkauksilla ole muuta kerronnallista tarkoitusta kuin siirtyä seuraavaan käsiteltävään aiheeseen tai peittää tapahtuneet virheet. Huomionarvoista on, että Photos In Colorin video on kuvattu kauttaaltaan yhdellä otolla. Tästä syystä videolle on jäänyt myös tekijän tekemät pienet virheet, jotka hän kuitenkin korjaa saman tien. Videon sävy on kuitenkin tästä syystä hieman erilainen kuin Post Processing Masteryn ja Adoben videoissa: Photos In Colorin video on jälleen

hieman verrokkejaan inhimillisempi, tuoden mieleen esimerkiksi koulussa tapahtuvan opetustilanteen. Ohjeistuksen ollessa tässä tapauksessa kuitenkin nauhoitettua videomateriaalia, jonka katsoja tiedostaa olevan editoitavissa, virheiden jättäminen videoon tuntuu hieman omituiselta. Ratkaisu rikkoo videomuotoiseen ohjeistukseen esiasetetuja odotuksia esiteltävän toimenpiteen virheettömästä demonstroimisesta.

5.2 Ruokavideoiden kahdet kasvot – lifestyle-ohjelmaa vai reseptin kuvitusta?

Kun ohjeistus käsittelee ruokaa ja ruoanlaittoa, avautuu videon tekijälle mittava määrä kuvakerronnallisia vaihtoehtoja. Ruoka-annokset ja ruoka-aineet ovat itsessään jo hyvin kuvauksellisia elementtejä, jotka herättävät katsojassaan paljon mielikuvia. Videon tekijän tuleekin lähinnä pohtia, kuinka kuvattavat elementit saa esiteltä mahdollisimman edustavasti, samalla esitellen ruoanvalmistuksen toimenpiteet. Tästä syystä ruokaohjeistusvideot ovatkin lähes poikkeuksetta kameralla kuvattuja.

Kaikista analysoimistani videoista on löydettävissä yhteneväisyyksiä kuvakulmien valinnassa: Ruoanvalmistuksen vaiheiden demonstraatiot on kuvattu useimmiten ylhäältäpäin. Tämän seikan selityksenä lienee pääosin ohjeistuksen selkeytys: ruoanlaitossa suurin osa toimenpiteistä tehdään käsin, ja suuri osa toimenpiteistä on lisäksi pieniä ja tarkkuutta vaativia. Sivulta kuvatussa kuvassa tekijän kädet tulisivat yksinkertaisesti kuvan tielle, kun taas ylhäältäpäin kuvattaessa kaikki kuvan elementit on helpompi pitää näkyvissä. Lisäksi ylhäältä päin tuleva kuvakulma vastaa todellisuutta parhaiten: jos katsoja lähtee videon katsottuaan toteuttamaan juuri näkemiään ohjeita, tapahtuvat toimenpiteet yleensä työtasolla jota ihminen katsoo ylhäältäpäin.

Analysoimistani ruokavideoista käy ilmi, että ne ovat useasti varsin kerronnallisia. Ruoanvalmistus on itsessään jo varsin kerronnallista: ruoan matkassa raaka-aineista valmiiksi ruoaksi on selkeä alku ja loppu. Eritoten POPSUGAR Foodin ”How to Make Chocolate Molten Lava Cake | Get the Dish” -videolla ohjeistuksen ympärille on rakennettu tarinaa. Videon juontaja kertoo, kuinka hän on valmistanut kyseisen reseptin suklaakakkua niin treffeille kuin vastikään ystävänsä sydänsurua lievittämään. Näin katsojalle syntyy vaikutelma, että kyseessä on juontajalle tärkeä resepti ja että ohjeistusvideon sijasta katsotaankin eräänlaista lifestyle-ohjelmaa. Juontaja kertoo läpi ohjelman muitakin lyhyitä anekdootteja suklaasta, ja videon rakenne vastaakin pitkälti television aamuohjelmista tuttua kaavaa: tärkeintä ei ole vain välittää reseptiä, vaan myös kertoa katsojalle,

miksi ruoka sopii niin hyvin jokapäiväiseen elämään – ja kertoa se tuttavalliseen sävyyn, kuin kaverilleen. Samanlainen rakenne on nähtävissä myös bharatzkitchenin ”DOMINOS CHOCO LAVA CAKE Recipe | Homemade Eggless Molten Lava Cake Dominos Style | Bharatzkitchen” -videolla, jossa videon demonstraatio-osioista leikataan välillä täysin eri näkymään, jossa videon tekijä kertoo esimerkiksi raaka-ainevalinnoistaan. Myös bharatzkitchenin videolla ohjeet on kerrottu jutustelevaan sävyyn. Rytmillisesti tällainen ”tuttavuus” kerronnassa ilmenee videoiden rauhallisena etenemisellä. Molemmissa videoissa ruokaohjeistuksen ulkopuoliset elementit rauhoittavat videon rakennetta, vaikka valmistuksen toimintavaiheiden demonstraatioissa otokset ja kuvat saattavat vaihdella nopeaankin tahtiin.

Ruokaohjeistusvideon voi kuitenkin toteuttaa toisellakin tavalla, kuten käy ilmi kolmannesta analysoimastani, myrecipes.comin ”Molten Dark Chocolate Cakes” -videosta. Video on ratkaisultaan lähes päinvastainen kahteen muuhun videoon verrattuna: Videolla ei ole mitään tarinankerronnallisia elementtejä, edes kertojaääntä ei ole. Videolla näytetään reseptin valmistamiseen tarvittavat raaka-aineet ja toimintavaiheet, ja lopuksi näytetään kuva valmiista ruoasta. Tärkeintä on tämän videon tapauksessa vain välittää resepti katsojalle. Kaikki informaatio on mahdutettu alle minuutin mittaiseen videoon, joten rytmi on luonnollisesti päätähuimaavan nopea. Otosten kestot ovat todella lyhyitä. Otoksissa tapahtuvat asiat, kuten toimintavaihe ja raaka-aineet, on lisätty kuvien päälle lyhyesti tekstinä, mutta resepti ei kuitenkaan välity täydellisesti pelkästään videon avulla, vaan katsojan täytyy lisäksi lukea resepti tekstimuodossa verkkosivulta. Näin ollen voidaan todeta, että videon tarkoituksena on vain kuvittaa resepti ja antaa suuntaa-antavat ohjeet toimenpiteiden toteutuksesta.

Mielenkiintoista on, että kaikista kolmesta videosta on löydettävissä toistuvia kuvaratkaisuja. Aiemmin mainitsemani ylhäältäpäin kuvaamisen lisäksi kaikissa videoissa on näytetty valmiin ruoka-annoksen leikkaaminen – niin videon alussa kuin lopussakin. Luontevaa on toki näyttää reseptin lopputulos videon lopussa, mutta valmis annos on myös kaikkien videoiden ensimmäinen otos. Näin ollen se toimii eräänlaisena houkuttimena katsojalle: Tällaista on tulossa, jos tahdot nähdä miten se tehdään, katso koko video. POPSUGAR Foodin ja bharatzkitchenin videoiden tapauksessa ratkaisu on ymmärrettävä, sillä molemmat videot kestävät useita minutteja. Myrecipes.comin video on kuitenkin alle minuutin mittainen pyrähdys, jolloin katsojaa ei uskoisi tarvitsevan erikseen maanitella katsomaan koko videota, vaan hän sen saattaisi tehdä vaikei olisi reseptiä aikeissa edes valmistaa. Näin ollen voidaan olettaa, että videon alussa oleva kuva valmiista ruoka-annoksesta on siinä funktionaalisen arvonsa vuoksi myös symbolisesta syystä. Se

on eräänlainen ruokavideon tunnusmerkki, josta katsojalle syntyy mielikuva: ”Hei, olen nähnyt tällaisia ennenkin, nämä ovat minulle tuttuja videoita.”

Ruokaohjeistusvideoille näyttää olevan ominaista analysoimieni videoiden perusteella myös jatkuva liike kuvissa. Otokset saattavat vaihdella kestoiltaan, mutta kaikissa niissä on jonkinlaista liikettä. Yleistä on myös grafiikan ja tekstin käyttö ohjeistavana elementtinä. Raaka-aineiden määrän näyttäminen tekstimuodossa videon päällä on luonteva ja selkeyttävä ratkaisu, sillä jos määrät kerrotaan vain puheen muodossa, saattavat tarkat mitat mennä katsojalta ohitse.

5.3 Tekniset toimenpiteet vaativat yksityiskohtaista ohjeistusta

Pyörän renkaan vaihtamiseen liittyvät ohjeistusvideot ovat esimerkkejä hyvin teknisen toimenpiteen ohjeistamisesta. Tällaisiin ohjeistuksiin liittyy tarkkoja työvaiheita, joissa mahdollisesti todella pieniäkin osia pitää liikuttaa juuri oikein. Tämä on selvästi nähtävissä aihepiirin ohjeistusvideoiden kuvakerronnallisissa ratkaisuissa.

Analysoimistani videoista käy ilmi, että teknisissä ohjeistusvideoissa työvaiheet pyritään demonstroimaan hyvin selkeästi. Tämän vuoksi suuri osa ohjeistusvideoista koostuu lähikuvista, jossa kulloistakin työvaihetta esitellään hyvin tarkasti lähietäisyydeltä. Työvaihetta demonstroidessa pyritään välttämään leikkauksia otoksesta toiseen, jotta ohjeistus pysyisi selkeänä.

Työvaiheet myös esitellään suhteellisen rauhalliseen tahtiin, niin että katsoja ehtii suorittaa toiminnot perässä. Koska teknisissä ohjeistusvideoissa työvaiheet ovat yleensä helposti eriteltävissä, toimivat ne myös videoissa kohtausjakoina. Analysoimani Park Toolsin ”How to Remove and Install a Bicycle Tire & Tube” -video hyödyntää tätä jakoa tarjoamalla videon alussa katsojalle mahdollisuuden hypätä suoraan haluamaansa työvaiheeseen. Muissakin videoissa jaottelu työvaiheiden välillä on selkeä. Niin Park Toolsin videolla kuin Global Cycling Networkin ”How To Change A Bicycle Inner Tube” -videollakin osiot on jaoteltu selkeällä grafiikalla. Trek Bicyclen videolla ”How to change and fix a flat bike tire – Trek Bicycle” jaottelua ei ole selvennetty grafiikalla, mutta jaottelu käy ilmi videon rytmityksestä.

Lähes kaikki otokset analysoimissani videoissa on kuvattu sivusta päin. Kaikille demonstraatio-otoksille ominaista on myös, että niissä näkyvät kädet jotka toimenpidettä suorittavat. Näin katsojalle halutaan näyttää tarkasti, kuinka jokainen työvaihe tehdään ja katsoja voi kopioida käsien otteita ja asentoja kotonaan. Ominaista kaikille videoille on, että ohjeistusta videolla antava henkilö myös demonstroi kaikki työvaiheet itse, näin luoden katsojalle luottamusta ammattitaitoonsa.

Analysoimilleni videoille ominaista on, että otoksissa ja kuvissa on koko ajan liikettä. Kuva ei missään vaiheessa jää staattiseksi, vaan videolla nähdään joko toimenpiteen demonstraatiota, tai sitten ohjeistaja kertoo kameralle seuraavasta toimenpiteestä. Liike toimii myös yhdessä kuvien sommittelun kanssa katsojan huomion kiinnittäjinä: kaikki toimenpiteet pyritään pitämään kuvan keskiössä.

Park Toolsin ja Trek Bicyclesin videot alkavat lyhyellä esittelyllä, ja niissä näytetään myös pyörän renkaan vaihtamiseen tarvittavat työkalut. Global Cycling Networkin videolla minkäänlaista esittelyä ei ole eikä työkalujakaan näytetä erikseen. Viimeksi mainittu on myös videoista selkeästi lyhyin. Park Toolsin video taas on vastaavasti pisin kolmesta analysoimastani videosta, ja siinä on kaikista videoista eniten tausta- ja oheistietoa. Trek Bicyclesin video antaa myös jonkin verran taustatietoa ja sijoittuu tällä skaalalla jonnekin kahden muun videon välille. Onkin siis huomionarvoista, että täsmälleen sama operaatio voidaan esitellä usein eri tavoin, ja katsojan tehtäväksi jää valita, tahtooko hän nopean ja suoraan asiaan menevän ohjeistuksen vaiko syvällisemmän ja perinpohjaisesti asiaa tutkivan ohjeistuksen.

5.4 Äänestämisen ohjeet määräytyvät kohderyhmänsä mukaan

Vaalit ja niissä äänestämisen ovat eräänlainen hybridi abstraktin ja konkreettisen ohjeistamisen väliltä. Äänestystilanteessa toimimisen ohjeistus on konkreettista, ja vastaavasti jos videolla kerrotaan ennemminkin syitä äänestämiseen tai kuinka vaalit oikeasti toimivat, on ohjeistus abstraktimpaa. Tämä näkyy aihepiirin ohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa.

Jokainen analysoimistani videoista käsittelee äänestämistä ja vaaleja hieman eri näkökulmasta. Niistä kahdessa, Oikeusministeriön ”Selkokieli: Näin äänestät vaaleissa” -videossa ja Helsingin kaupungin ”Näin äänestät kuntavaaleissa” -videossa demonstroidaan äänestystilanteessa toimimista. Molemmissa videoissa demonstraatiota on lähestytty kuvakerronnallisesti samalla

tavoin. Äänestystilanne on lavastettu, ja videolla demonstroidaan kohta kohdalta, miten äänestyspaikalla toimitaan. Molemmissa videoissa demonstraatio tapahtuu pääasiallisesti laajassa kuvassa, mutta jotkin yksityiskohdat, kuten äänestyslapun laittaminen vaaliurnaun, on näytetty lähikuvin. Molemmissa videoissa kerrotaan myös kotiin postitettavasta äänestysilmoituksesta, jota videoilla kuvataan myös lähikuvin.

Helsingin kaupungin videossa sekä kolmannessa analysoimassani videossa, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n ”Miksi äänestää?” -videossa käsitellään vaalien taustaa ja toimintaa yleisemmällä tasolla. Molemmissa tapauksissa ohjeistus tapahtuu puheen avulla, ja videolla nähdään samaan aikaan kuvituskuvaa. Helsingin kaupungin videolla kuvituskuvaksi on valittu valokuvia, jotka liittyvät enemmän tai vähemmän välillisesti käsiteltävään asiaan, kun taas Allianssi ry:n videolla kuvitus tapahtuu animaation ja grafiikan muodossa.

Oikeusministeriön ja Helsingin kaupungin videoissa rytmitys on huomattavan rauhallinen. Otokset ovat pitkiä ja leikkaukset rauhallisia. Kuvat ovat ajoittain varsin staattisia pituutensa vuoksi, mutta ratkaisu vaikuttaa molemmilla kerroilla harkitulta. Allianssi ry:n videossa rytmi on paljon nopeampi ja energisempi, mitä alleviivaa vielä sen grafiikoissa käytettävät emojiit. Onkin varsin selvää, että Allianssi ry:n video on suunnattu lapsille ja nuorille, kun taas kaksi muuta videota kenties vanhemmalle yleisölle, tai yleisölle jolle äänestyskäyttäytyminen ei ole tuttua – mihin toisaalta kuuluvat myös lapset ja nuoret. Kuitenkin voidaan todeta, että jos video pyritään suuntaamaan lapsille ja nuorille, yritetään siitä tehdä värikäs ja nopearytmisen. Kahdessa muussa videossa äänestämistä pyritään kuvaamaan tietynlaisella hiljaisella arvokkuudella, missä Oikeusministeriön video onnistuu. Helsingin kaupungin video taas on huonosti viimeistelty ja sen kuvaustyöskentely on epäammattimaista, minkä vuoksi videon yleisilme on amatöörimäinen.

5.5 Säästämisen abstraktius mahdollistaa useita erilaisia kuvitustapoja

Jos ohjeistusvideon aiheena on säästäminen, liikutaan sekä abstraktilla että konkreettisella tasolla: Monet annetuista ohjeista ovat hyvin laveita ja ihmisen sisäisiä käytösmalleja puntaroivia, mutta niistä voidaan antaa usein todella konkreettisia esimerkkejä. Tästä syystä säästämisohjeistusvideoiden kuvallisessa kerronnassa on useanlaisia ratkaisuja.

Kaksi kolmesta analysoimastani videosta on kuvitettu animaation tai animoidun grafiikan keinoin. JMiranin videossa ”10 Vinkkiä Rahan Säästämiseen” animoitu käsi piirtää ruudulle grafiikkaa, joka kuvittaa kulloinkin käsiteltävää asiaa. Bank of American video ”How to Save Money Every Day” on kokonaan animoitu, ja videolla animoidut ihmishahmot toteuttavat annettuja säästövinkkejä. Molemmissa videoissa katsojalle annetaan konkreettisia säästövinkkejä, tosin JMiranin videossa liikutaan myös abstraktilla tasolla, jonka jälkeen siirrytään aina välillä konkreettisiin esimerkkeihin. Bank of American videossa taas jaetaan yksinomaan konkreettisia vinkkejä liikkumatta sen kummemmin abstraktilla tasolla. Kuvallisessa kerronnassa tämä näkyy erona rytmityksessä. JMiranin video on paljon rauhallisempi eikä grafiikkaa ole ruudulla kerralla kovinkaan paljoa. Tämä ratkaisu antaa tilaa puheelle ja säästämisen käsittelemiselle abstraktilla tasolla. Bank of American videossa rytmi on hyvin nopea, säästövinkkejä heitetään ilmoille perä perää, ja animaation tukee ohjeistusta olemalla myös nopeatempoista ja paljon vaihtelevaa.

Kolmas analysoimani video, Rachellean ”10 Ways To Save Money & Budget”, eroaa kahdesta muusta analysoimastani videosta siinä, ettei siinä esiinny ollenkaan grafiikkaa tai animaatiota. Koko video on kuvattu kameralla. Rachellean video onkin esimerkkitapaus vlogityyppisestä ohjeistusvideosta, jossa pääpaino kuvituksellisesti on ohjeistusta antavassa henkilössä. Rachelleankin videolla ruudulla on suurimman osan ajasta videon tekijä itse kertomassa vinkkejään kameralle. Joitakin hänen antamia vinkkejä on kuvitettu kuvituskuville, esimerkkinä toimikoon kahvikupin täyttäminen. Tämän tyyliä videoita löytyy YouTubesta valtava määrä, ja niissä annetaan ohjeistusta muihinkin aiheisiin kuin säästämiseen. Yhteistä tämäntyyppisille videoille on, että niissä videon keskiössä on ohjeita antava henkilö, ei niinkään hänen antamansa ohjeet ja niiden demonstrointi. Tämä näkyy Rachelleankin videon kuvakerronnassa, sillä suurimman osan ajasta ruudulla on staattisen kameran kuvaa hänestä itsestään.

Kaikista videoista on löydettävissä selkeä jako osioihin. Rachellean ja JMiranin videot on jo nimensäkin perusteella jaoteltu kymmeneen eri vinkkiin, ja Bank of American videossa säästövinkit on jaoteltu kategorioittain. Kaikissa videoissa osiot on jaoteltu selvästi grafiikan ja tekstin avulla. Videoiden rytmityksessä on eroavaisuuksia. JMiranin video on selkeästi rauhallisin rytmiltään, mihin vaikuttaa eniten se, että videolle on jätetty tauottavia hiljaisuuksia ja niitä tukevia staattisia video-osuuksia. Kahdessa muussa videossa rytmi on kerronnallisesti tiivis, ja etenkin Bank of American videossa kuvat ja otokset vaihtelevat nopeasti. Rachellean video on kuvakerronnallisesti hidas, sillä video koostuu pitkistä staattisista otoksista, joiden sisällä ei ole leikkauksia tai vaihtelua kuvissa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Analysoituani valitsemani aineiston sisältöjä löytyi jokaisesta aihepiiristä joitakin samankaltaisuuksia tai ominaispiirteitä. Seuraavaksi kokoon yhteen löytämiäni kuvallisen kerronnan erikoispiirteitä aihepiireittäin.

Ohjelmisto-ohjeistusvideoille ominaista ovat pitkät, staattiset otokset, mikä on kuitenkin luonnollista ottaen huomioon videon tallennukseen liittyvät tekniset rajoitteet. Useimmiten ainoa liikkuva elementti videolla on hiiren kursori. Kursorin voimaa voidaan vahvistaa käyttämällä sitä ”karttakeppimäisesti” tai lisäämällä sen ympärille selkeyttävää grafiikkaa. Videoiden rakenne noudattelee samaa kaavaa: ensiksi käsiteltävä asia esitellään, minkä jälkeen se demonstroidaan. Jos videossa ohjeistusta antava henkilö näkyy myös kuvassa, on videon olemus inhimillisempi, niin hyvässä kuin pahassa: katsoja arvioi annettujen ohjeiden uskottavuutta nyt myös videolla näkyvän henkilön olemuksen perusteella.

Ruokaohjeistusvideoita voidaan jaotella kahteen kategoriaan: joko tarkoituksena on pelkästään välittää resepti katsojalle, tai reseptin välittämisen lisäksi on tarkoitus kertoa myös suurempi tarina. Molemmille vaihtoehdoille ominaista on nopeahko rytmitys kuvallisesti ja otoksellisesti. Rakenteellisesti rytmi on kerronnallisissa videoissa rauhallinen, kun taas reseptinvälitysvideoissa rytmi voi olla hurjan nopea. Kaikenlaisille ruokaohjeistusvideoille on ominaista, että videon ensimmäinen kuva on valmiista ruoka-annoksesta, jota videon reseptillä valmistetaan.

Teknisen toimenpiteen ohjeistusvideoilla ominaista ovat lukuisat lähikuvat, joilla demonstroivat työvaiheet esitellään tarkasti. Kuvissa näytetään poikkeuksetta työvaihetta suorittavat kädet. Videot on yleensä jaoteltu osioihin kunkin työvaiheen mukaan, ja joissakin videoissa tarjotaan mahdollisuutta hypätä suoraan haluamaansa työvaiheeseen. Täsmälleen samasta aiheesta voi löytää useita eri laajuisia ohjeistusvideoita, joista katsoja voi valita haluamansa riippuen käytettävissä olevasta ajasta ja tiedonjanoistaan.

Vaali- ja äänestysohjeistusvideot voivat vaihdella toteutustavaltaan suuresti, riippuen niiden lähestymistavasta aiheeseensa ja niiden tarkoituksesta kohdeyleisöstä. Puhuttaessa vaaleista abstraktimmalla tasolla päädytään videon kuvittamiseen käyttämään joko kuvituskuvaa tai animoitua grafiikkaa. Jos taas tahdotaan demonstroida äänestystilanteessa toimimista, kuvataan

lavastettua äänestystilannetta, jossa äänestäminen käydään läpi vaihe vaiheelta. Videot ovat rytmiltään hyvin rauhallisia, paitsi jos ne on suunnattu eritoten lapsille ja nuorille. Tällöin rytmitys on nopeaa.

Säästämistä käsittelevissä ohjeistusvideoissa liikutaan abstraktin säästämisohjeistuksen ja konkreettisten säästövinkkien välillä. Videoita kuvitetaan joko grafiikalla ja animaatiolla, tai ne keskittyvät kamerakuvaan ohjeistusta antavasta henkilöstä. Videot vaihtelevat rytmitykseltään sisältönsä mukaan: Abstraktimpaa ohjeistusta tarjoavat videot ovat rytmiltään rauhallisia, kun taas konkreettisia vinkkejä antavat videot voivat olla hyvinkin nopeatempoisia. Säästöohjeistusvideoille ominaista on selkeä jako eri osioihin, joko vinkkien välillä tai vinkkien kategorioiden välillä.

Vaikka tutkimuksessani käyttämäni aineiston otanta ei ollut kovin suuri, oli videoista silti mahdollista löytää toistuvia kuvakerronnallisia ratkaisuja ja ominaispiirteitä. Voimme siis olettaa, että ohjeistusvideoiden genrelle on muodostunut – genren suhteellisen nuoresta iästä huolimatta – tietynlainen kirjoittamaton kuvakerronnallinen säännöstö: Jonkinlainen ”alan normi”. Vastaavanlaisia säännöstöjä voi löytää lähes poikkeuksetta kaikista pidempään olemassa olleista videogenreistä.

Ohjeistusvideoiden tapauksessa ilmiö on mielenkiintoinen, sillä genren suhteellisen tuoreuden vuoksi sitä ei ole vielä erityisemmin tutkittu, tai säännöstöjä kirjattu ylös. Normit ovat siis oletettavasti syntyneet orgaanisesti. Kun vielä otetaan huomioon, että ohjeistusvideoiden genre edustaa videotuotantojen uutta, niin sanottua omatoimista sukupolvea, jossa videoiden takana ei välttämättä ole tuotantoyhtiö tai edes kuvausryhmä, vaan ehkä vain yksi henkilö, on normien muodostumisen dynamiikka erityisen mielenkiintoinen. Jos eri puolilta maailmaa olevat henkilöt voivat toisistaan tietämättä tehdä ohjeistusvideon samasta aiheesta, ja valmiiden videoiden kuvallisesta kerronnasta voidaan löytää yhteneväisyyksiä, mikä on syynä sille, että he ovat tehneet samankaltaisia ratkaisuja?

7 POHDINTA

Kun tätä tutkielmaa ryhdyttiin tekemään, ei ollut ollenkaan varmaa, että mitään erityisempiä tuloksia tultaisiin edes saamaan. Ohjeistusvideoiden genre on videotuotantojen maailmassa vielä varsin nuori, eikä aihetta ole tutkittua aiemmin paljoa. Olikin siis ilahduttavaa, että analysoidusta materiaalista oli mahdollista löytää samankaltaisuuksia, etenkin kun materiaalin otanta ei ollut järin suuri. Tutkimuksen tulokset kuitenkin toimivat rohkaisuna jatkotutkimukselle: ohjeistusvideoiden kuvallisesta kerronnasta on löydettävissä säännönmukaisuuksia ja ominaispiirteitä.

Analysoitavan materiaalin etsimisvaiheessa tehty ratkaisu pyrkiä etsimään videoita, joiden tekijät eriävät taustoiltaan, oli hyvä ja tärkeä saatujen tulosten arvonnalle. Ratkaisun avulla pystyttiin osoittamaan, että kuvallisen kerronnan ominaispiirteitä löytyy juurikin genren ja aihepiirin sisältä. Jos analysoitujen videoiden taustalla olisi ollut vaikkapa pelkästään yrityksiä, olisi pitänyt miettiä, antavatko saadut tulokset totuudenmukaista kuvaa koko genrestä.

Kuten aiemmin jo mainittiin, tämän tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan lähteä tekemään tarkempaa jatkotutkimusta. Nyt kun on osoitettu, että ohjeistusvideoiden genrellä on omia, ominaisia kuvallisen kerronnan piirteitä, voidaan lähteä esimerkiksi tutkimaan tarkemmin niiden syntymistä. Kuinka tuo tietynlainen kirjoittamaton säännöstö on syntynyt orgaanisesti genreen, jolle ominaista on, että sisältöä tuottavat tuotantoyhtiöiden lisäksi yhden henkilön ylläpitämät YouTube-kanavat? Vaihtoehtoisesti voitaisiin tutkia kuvakerronnallisten ratkaisujen kehitystä vuosien aikana jonkin ohjeistusvideoiden tarkemman aihepiirin sisällä. Kuinka ohjeistusvideoiden kuvallinen kerronta on muuttunut vuodesta 2010 tähän päivään; ovatko muutokset syntyneet kehittyneen teknologian ehdoilla, vai ovatko ohjeistusvideot vain kehittyneet genrenä? Ohjeistusvideoiden genre on joka tapauksessa tullut jäädäkseen, joten tutkittavaa aiheesta varmasti löytyy tulevaisuudessakin.

LÄHTEET

Bacon, Henry 2004. Audiovisuaalisen kerronnan teoria. Helsinki: Tammer-Paino.

Kauppila, Reijo A. 2003. Opi ja opeta tehokkaasti. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kivi, Erkki & Pirilä, Kari 2008. Leikkaus: Elävä kuva – Elävä ääni 2. osa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kivi, Erkki & Pirilä, Kari 2005. Otos: Elävä kuva – Elävä ääni 1. osa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Valkola, Jarmo 1999. Kuvien havainnointi ja montaasin estetiikka. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Vuorinen, Ilpo 1993. Tuhat tapaa opettaa. Naantali: Vammalan Kirjapaino Oy

AINEISTO

Adobe 2017. Photoshop layers basics. Viitattu 13.4.2018,
<https://helpx.adobe.com/photoshop/how-to/ps-layers-basics.html?playlist=/ccx/v1/collection/product/photoshop/segment/designer/explevel/beginner/applaunch/ccl-get-started-1/collection.ccx.js?ref=helpx.adobe.com>.

Myrecipes.com 2009. Molten Dark Chocolate Cakes. Viitattu 13.4.2018,
<http://www.myrecipes.com/recipe/molten-dark-chocolate-cakes>.

YouTube 2017. DOMINOS CHOCO LAVA CAKE Recipe | Homemade Eggless Molten Lava Cake Dominos Style | BhatzKitchen. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=ICdHYP8x1fU>.

YouTube 2013. How To Change A Bicycle Inner Tube. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=fwwfV99VV8I>.

YouTube 2014. How to change and fix a flat bike tire – Trek Bicycle. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=-ZbeR0mJBkk>.

YouTube 2015. How to Make Chocolate Molten Lava Cake | Get the Dish. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=tKR3t52JooQ>.

YouTube 2016. How to Remove and Install a Bicycle Tire & Tube. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=eqR6nIZNeU8>.

YouTube 2016. How to Save Money Every Day. Viitattu 13.4.2018,
https://www.youtube.com/watch?v=GH_JLA-fkBY.

YouTube 2017. Miksi äänestää? Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=bnG57KfNAjQ>.

YouTube 2017. Näin äänestät kuntavaaleissa. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=Nv6n6DJS4K0>.

YouTube 2013. Photoshop Tutorial: Layers & Layer Masks For Beginners. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=ZBKHeU8rWFs>.

YouTube 2016. Photoshop Tutorial – Photoshop Layers and Layer Masks for beginners. Viitattu 13.4.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=jA-Aw6WWdSE>.

YouTube 2017. Selkokieli: Näin äänestät vaaleissa. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=kpLiCzx9bLY>.

YouTube 2017. 10 Vinkkiä Rahan Säästämiseen. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=7EoZpVZCFjU>.

YouTube 2016. 10 Ways To Save Money & Budget. Viitattu 13.4.2018,
<https://www.youtube.com/watch?v=JZbUfp5R7tk>.